Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

Ljudska skupč. IRS
Aškerčeva
Ljubljana

. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LJUBITE PREŠERNA IN PRAV BOSTE HODILI! LJUBILI BOSTE SVOJ NAROD IN SPOŠTOVALI ČLOVEŠTVO, KI JE DOBRE VOLJE.

Oton Župančič

LETNIK VIII. CELOVEC, PETEK, 6. FEBRUAR 1953 ŠTEV. 8 (559)

Naše ljudstvo odobrava sklep Demokratične fronte

S sklepom in pozivom DF, da naj koroški Slovenci v danih razmerah oddamo glas Socialistični stranki Avstrije, so se naši ljudje oddahnili. Minila je napetost in minila je nejasnost, ki je kot mora ležala na naših ljudeh zaradi ozkostrankarske, protinarodne odklonitve enotnega nastopa pri volitvah od strani NskS. Lahko, naravnost samo po sebi razumljiv je našim ljudem zato sklep DFDL, kar se je pokazalo na zadnjih zborih DFDL v Bilčovsu in v Pliberku.

„Koliko raje in laže bi vam govoril danes, ko bi vas mogel pozvati na volišče za slovensko skupnost in narodno manifestacijo" je začel svoja izvajanja govornik DF dr. Franci Zwitter in nato pokazal potek in razvoj prizadevanj DFDL in posredovalne skupine tov. Jaka Reichmanna za skupnost, ki vsa so naletela pri NskS na popolnoma gluha ušesa. Brez izjeme so vsi navzoči, tudi pristaši KDS, po natančni razčlenitvi vseh pogajanj okoli teh prizadevanj morali ugotoviti krivdo NskS, da ni prišlo do prepotrebne skupnosti na narodni osnovi. Ko je nato govornik tolmačil položaj, ki je dovedel do sklepa DFDL, da pozove naše ljudstvo na volišče za socialistično stranko, je pokazal, kako so se na zgodovinskem pokrajinskem zasedanju DFDL dne 29. januarja t. l. prerešetavale vse možnosti in kako so odborniki iz docela vseh krajev naše zemlje prišli soglasno do v začetku navedenega sklepa. Samostojen nastop Slovencev bi imel samo smisel, je dejal govornik, če bi bili enotni in bi bil zagotovljen uspeh, ločeni samostojen nastop more biti samo v korist našim narodnim nasprotnikom.

Osnovna ločilnica med nami in njimi so različni pogledi na matični narod in na odnose nove Jugoslavije. Prav ti različni pogledi so koncem konca dovedli do odločitve, kajti ob tozadevnem njihovem gledanju ni več mogoča skupna pot z njimi. **Kdor odklanja povezavo z matičnim narodom, ni več Slovenec in KDS zato ni nobena slovenska stranka!** Ne pustimo se zavajati od fraz, ki ločijo ljudstvo in ljudsko oblast: Oni so odklanjali in odklanjajo tudi Narodno osvobodilno borbo in so se odločili raje za nacistične in fašistične pustolovce v beli gardi, ki danes prav v NskS rovari naprej in širi sovraštvo, s katerim je pribežalo iz strahu pred lastnim ljudstvom čez mejo. Slovenstvo brez povezave z matičnim narodom je prazna fraza, ustvarjena za zavajanje ljudi; — v resnici je to uresničevanje Steinacherjeve windišarske zamisli. Bistvo windišarstva je vendar prav v odklanjanju povezave z narodno celoto, češ da smo koroški Slovenci svoje vrste ljudstvo. V čem se danes razlikuje „Naš tednik-Kronika" od nekdanje „Koroške domovine"? Oba lista sta si popolnoma podobna v tem, da v slovenskem jeziku blatita matični narod z namenom, da odtrgata koroške Slovence od narodne celote. Če v drugem ni povezave med Steinacherjem in NskS, v tem vprašanju NskS izvaja Steinacherjeve naklepe proti našemu ljudstvu!

Koroški Slovenci smo neločljiv del slovenskega naroda

Kakor slovenstvo, jim je prazna fraza tudi demokracija. NskS-u in KDS-u nista ideal ne slovenstvo, še manj matični narod niti ne demokracija, temveč sta jim edini ideal Dolfusova Avstrija! Tedaj je utelešeni program KDS-a vendar šele prišel na Koroško s konkretnimi nalogami in tedaj je bila dejansko izvršena odločitev duhov na Koroškem, kakor je ugotavljal tudi dr. Luka Sienčnik na prvem sestanku posredovalne skupine. Dolfussov režim za nje ni diktatura, pač pa je za nje diktatura ljudska oblast slovenskega naroda. In proti tej oblasti kujejo zarote, pri čemer v sredstvih, kakor ste brali v „Slovenskem vestniku", niso preveč izbirčni.

Mi pa se čutimo kot živ del slovenskega naroda in odklanjamo vsako windišarstvo, tudi tako v pismeni govorici, ker je ta še bolj pripravna, da zavede še več naših ljudi na nevarno stranpot dokončne odcepitve od narodne celote!

Če grejo gospodje v NskS na volitve, ali bolje rečeno, če smejo nastopiti gospodje kljub absolutni brezizglednosti na uspeh s svojo posebno stranko, potem jim je določena prav ta naloga, da odtrgajo del našega ljudstva od narodne celote, hkrati pa naj bi bili potem kot edina tako imenovana slovenska stranka edini partner za eventualno mešetarjenje z našimi pravicami. Kako bi tako mešetarjenje s stranko brez zaslombe v matičnem narodu izgledalo, menda ni treba dokazovati!

Pa brez skrbi! Koroški Slovenci ne bodo dali glasu tej izdajalski stranki, temveč bodo sledili DFDL, ki ji je povezava z matičnim narodom življenjska potreba in poroštvo za obstoj! Dali bodo po pozivu te stranke glas tistim demokratičnim avstrijskim silam, ki odklanjajo windišarsko teorijo, ki zagovarjajo prav proti tej teoriji današnjo šolsko ureditev in ki imajo v svojem programu tudi borbo za upoštevanje narodnostnih pravic koroških Slovencev in za dobre odnose s sosednimi narodi.

V bistvu gre pri prihodnjih volitvah za to, ali bodo v deželi vladale sile, ki so za pomirjenje v deželi in s tem za priznanje pravic koroškim Slovencem in za dobre sosedske odnose ali pa sile, ki bi naprej rade razdvajale naše ljudstvo s plebiscitnimi parolami „o domovini zvestih" in „horuk čez Karavanke". **Če imamo koroški Slovenci voliti med SA-Standartenführerjem Steinacherjem in deželnim glavarjem Wedenigom, menda za nas odločitev ne bo težka!**

Tako gledano je odločitev DFDL tudi nacionalna. Predvsem pa nam je Socialistična stranka Avstrije bližja tudi v socialnem in gospodarskem pogledu, ker je stranka delavca in malega kmeta, kot naša — stranka delovnega ljudstva, ne pa stranka velekapitala in veleposestnikov. Končno s to odločitvijo — in tega ne smemo prezreti — zmanjšujemo razdaljo med nami in veliko maso naših delavcev, ki so že v socialistični stranki. Zavedajmo se, da le eden ostane doma na kmečki hiši, da pa jih štiri ali pet mora s trebuhom za kruhom. Večina teh gre v socialistično stranko in zgubi povezavo z nami. Če se jim s to odločitvijo približamo, bomo vsekakor prej našli spet pot do našega delavca in s tem do večine naših ljudi.

*

Ko je v naslednji živi diskusiji v Bilčovsu iznesel nekdo pomisleke, češ da kmetje težko dajo svoje glasove delavski stranki, je navzoči zbornični svetnik Janko Ogris iz svojega poznanja ustroja kmetijske zbornice popolnoma razblinil te in podobne pomisleke, ko je pokazal, kdo so dejansko kmečki zastopniki v ÖVP, ki se tako rada imenuje kmečka stranka in kako le-ta dela v resnici proti malim kmetom, kar so naši kmetje brez izjeme. V Pliberku pa je na licu mesta navzoči poslušalec s konkretnimi podatki in s pismom svojega brata pobil iznašanje človeka o baje zahrbtnem umoru župnika v Črni. Prav ta primer je najbolj zgovorno dokazal, kako ljudje nasedajo propagandi iz temnih virov, ki ima svoj sedež v Mohorjevi hiši.

Po daljši debati so si bili vsi navzoči edini, da zaveden koroški Slovenec nikdar ne more dati svojega glasu KDS, ki pod krinko vere, v resnici pa v službi Steinacherja odklanja sleherno povezavo z matičnim narodom!

Zares! - Na Gurah se jasni!

Minulo nedeljo so v Bilčovsu nagnali profesorja Vinka Zwittra in profesorja Valentina Inzka k vragu. To je bil nenavaden dokaz žilavosti našega ljudstva.

Minulo nedeljo so v Škofičah nagnali profesorja Jožefa Tischlerja tja od koder je prišel. To je dokaz, da se mlado in staro z izredno intenzivnostjo bavi s kulturnimi in političnimi vprašanji našega časa in naših prilik. Tak narod s tolikim živim zanimanjem ne more umreti in bo razkrinkal vse svetohlince in farizeje, vse agente in špijone, ki barantajo in se igrajo z njegovo usodo.

Sramotni poraz profesorskesvete trojice v Bilčovsu in Škofičah je pokazal, da naše slovensko ljudstvo zori za desetletja in dosega popolno politično razsodnost in preudarnost.

Na nedeljskh zborovanjih KDS v Bilčovsu in Škofičah je prišlo do izraza stališče našega ljudstva do vseh domačih izdajalcev in belogardistov, ki s svojim zlaganim krščanstvom in slovenstvom pripravljajo pot Steinacherju.

KDS in ÖVP

sta samo dve različni označbi za eno in isto protislovensko firmo!

KDS in ÖVP

sta samo dve različni posodi z eno in isto vsebino!

Matični narod pozdravlja našo odločitev

Ne samo med našim ljudstvom na Koroškem, ampak tudi pri naprednih slojih avstrijskega ljudstva, predvsem pa še v Jugoslaviji, je naletela odločitev Demokratične fronte delovnega ljudstva, da poziva koroške Slovence naj oddajo svoje glasove pri bližajočih se volitvah za Socialistično stranko, na močan odmev. Med drugimi listi je priobčila „Ljudska pravica" članek pod naslovom „Celovška odločitev", v katerem uvodoma razlaga svojim bralcem nekdanji proglas DFDL o osnovah za enoten nastop vseh zavednih koroških Slovencev ter vsa prizadevanja za to enotnost. Potem pa „Ljudska pravica" v svojem članku nadaljuje:

Ne ob vprašanju kandidata ali naziva skupne liste, pač pa ob vprašanju teh programskih ugotovitev so prišli slovenski reakcionarji na Koroškem v zagato. Agentura belogardističnih vohunskih središč, nemškega ordinariata in Steinacherjeve reakcionarne klerikalne stranke, ki životari v Mohorjevi hiši v Celovcu, ni mogla pristati na napreden program, ki bi bil v korist vsem koroškim Slovencem . . .

Zvesta liniji programa, ki ga je predložila ljudstvu, se je Fronta odločila za korak, ki pomeni prelom v zgodovini koroških Slovencev. Kot predstavnica zavednih koroških Slovencev je pokazala, da ji je tuja kakršna koli reakcionarna nacionalistična ožina, da ne vidi v narodu-sosedu svojega sovražnika, da se ne namerava sebi in medsebojnemu prijateljstvu v škodo nesmiselno zaletavati ob neko imaginarno, kompaktno „nemško-avstrijsko družbo", pač pa dobro loči reakcijo od demokratičnih sil, in to na eni kot na drugi strani . . .

S svojo odločitvijo je Fronta pomagala koroškim Slovencem, da bodo laže zavzeli pri volitvah aktivno stališče ob vprašanju, ali bo na najodgovornejšem položaju v deželi nosilec nacionalističnega šovinizma in socialne reakcije dr. Steinacher, ali pa nosilec politike medsebojnega sporazumevanja obeh narodov, ki živita na Koroškem, in predstavnik delovnega ljudstva Wedenig.

Prav tako pomeni odločitev Fronte priznanje stranki, ki je kot prva v zgodovini Avstrije postavila v svoj volilni program tudi priznavanje pravic narodne manjšine.

Odločitev Fronte pomeni veliko podporo borbi za ohranitev dvojezičnega šolstva v slovenskih krajih, ki ga poskušajo nacionalistični elementi čim prej zatreti in tako olajšati svojo denacionalizacijo slovenskega prebivalstva. Končno pomeni odločitev Fronte tudi priznavanje in oporo politiki koroških socialistov, ki so pripravljeni kljub vsem klevetam reakcionarnih elementov odkrito in načelno delovati za zbliževanje med narodi, za prijateljstvo med ljudmi raznih jezikov, za skupno borbo demokratičnih sil. in ki so v tej svoji borbi pripravljeni tudi najostreje obračunavati z vsemi, ki poskušajo motiti mirno sožitje in medsebojno prijateljstvo, kot so to pokazali nedavni dogodki v Velikovcu.

Nov, odločilen korak, prelomnica v dosedanjem razvoju, kar brez dvoma je odločitev Demokratične fronte, dokazuje visoko politično zrelost zavednih koroških Slovencev. Od tega koraka bo imela koristi borba za demokracijo v Avstriji, pa tudi borba za dosego tistih nacionalnih pravic, ki jih koroški Slovenci še ne uživajo. Na novi poti želimo koroškim bratom mnogo uspeha in jim k zgodovinskemu koraku čestitamo!

Da bi jih povsod posnemali!

Reakcionarni nacionalisti in šovinisti krčevito poskušajo razširiti val „borbe" proti dvojezičnemu šolstvu zlasti v Steinacherjevem velikovškem okraju. Vedno bolj in v vedno več krajev pa naletavajo na odpor naprednejših slojev, na odpor pripadnikov socailistične stranke. Zgovoren primer se dogodil v Važenženberku, kjer so socialistični občinski mandatarji preprečili enoten sklep občine proti dvojezičnemu šolstvu, ki so ga hoteli izsiliti in sprovocirati ÖVP-jevci in VdU-jevci. O tem dogodku prinaša „Die Neue Zeit" kratko krajevno poročilo, ki ga objavljamo v prevodu:

„Važenberk. Socialisti se ne dajo vpreči. Sedaj sta tudi v naši občini ÖVP-jevska in VdU-jevska frakcija zahtevali sklicanje občinske seje, ki naj bi se bavila z dvojezičnim šolskim poukom. Slično kot v Velikovcu so tudi tukaj postopali po propagandističnih načrtih in so hoteli doseči enoten sklep občinskega sveta proti dvojezičnemu pouku. Socialisti pa so takoj spregledali nakane ÖVP in VdU ter se niso pustili vpreči za njihovo volilno propagando. V imenu socialistične občinske frakcije je občinski svetnik Miklau izjavil, da stoji s svojimi frakcijskimi kolegi na stališču zakona in da bo naloga šolske zakonodaje, da bo urejeno vprašanje dvojezične šole. Zlorabo tega vprašanja v politične propagandne svrhe socialisti v občini jasno odklanjajo. V soboto ni prišlo do sklepa in tukajšnja ÖVP ter VdU bosta morala razočarana poročati svojim naredbodajalcem, da socialisti niso voljni tema dvema strankama pomagati na konja."

„Tako si bil velik, da se že danes čuti tvoja praznota“

Pogreb Jake Reichmanna-Jesenika

„Ko si izdihnil, se je podrla gora, cela Lipa se je zamajala in potopljeni zvon je zapel, da se je slišalo po vsej deželi Drabosnjakovi...“ S temi besedami našega velikega pisatelja in mojstra slovenske besede Prežihovega Voranca se je tov. dr. Mirt Zwitter v imenu koroških Slovencev pretekli ponedeljek na pokopališču v Lipi poslovil od Jake Reichmanna, zaslužnega člana naše narodne družine, ki ga je smrt iztrgala iz naše srede tako nenadoma, popolnoma nepričakovano in mnogo prerano.

Šele pred nedavnim smo pisali o tem, kako si je rajni Jaka Reichmann prizadeval, da bi šli koroški Slovenci enotni in združeni na volitve, in komaj teden dni pred njegovo smrtjo je imel zastopnik našega lista priložnost razgovarjati se z njim ter spoznati njegovo mnenje in njegovo razočaranost, da s svoji prizadevanji vsled odklonilnega zadržanja NskS ni žel zaželjenega uspeha. Gotovo nihče ni mislil, da bo to njegovo poslednje delovanje za dobrobit koroških Slovencev, nihče ni pričakoval, da bo njegova življenjska pot prekinjena tako nenadoma, prekinjena v času, ko bi slovenskemu ljudstvu na Koroškem lahko koristil še mnogo.

Zato pa je sleherni koroški Slovenec in zlasti vsak izseljenec tudi globoko presunjen sprejel vest o smrti dragega tovariša in sotrpina Jake Reichmanna-Jesenika. S polnim upravičenjem lahko rečemo o njem: Umrl je mož, kje tak je še med nami... Stal je kakor hrast na braniku slovenstva prav tam, kjer je bil val germanizacije že vedno najhujši, z velikim trudom si je ustvaril eno najbolj naprednih gospodarstev in s tem mogočno trdnjavo, ob kateri so se klavrno razbili vsi poizkusi tujega vpliva. Z njegovim imenom je najtesneje povezan ves razvoj bližnje in daljne okolice in izgubo, ki smo jo utrpeli posebno v njegovem domačem kraju, bo le težko spet nadoknaditi.

Komaj 55 let staremu mu je bridka usoda za vedno zatisnila oči in ga iztrgala narodu, za katerega je vse svoje življenje zvesto služil in delal v prvih vrstah narodnih delavcev. Med prvo svetovno vojno je po končani navigatorični šoli v Šibeniku služil najprej v avstrijski, nato pa v jugoslovanski mornarici, od koder so ga dodelili jugoslovanski misiji za premirje z Italijo. Koncem leta 1918 se je vrnil na Koroško in takoj vse sile zastavil pri delu za narod. Kot organizator takratne Narodne straže je prevzel tudi mesto predsednika Narodnega sveta za občine Lipa, Vrba, Vernberk, Kostanje in Dholica, dokler ga niso meseca maja 1919 aretirale avstrijske oblasti in ga skupno z mnogimi drugimi najbolj vidnimi Slovenci internirali v Litzlhofu. Po povratku se je spet vključil v narodno gibanje in stal v prvih vrstah vsedotlej, da je nacizem nasilno preprečil sleherno narodno udejstvovanje koroških Slovencev. Leta 1942 je moral tudi Jaka Reichmann s svojo družino nastopiti težko pot slovenskih izseljencev, pot v taborišče, od koder so ga nasilno mobilizirali v vojsko.

Izseljeništvo mu je zadalo težke zdravstvene udarce, kljub temu pa se je leta 1945 takoj po vrintvi v domovino ponovno vključil v narodno gibanje. Posebno bivši izseljenci se ga bodo vedno v hvaležnosti spominjali, ko je kot predsednik Zveze slovenskih izseljencev in član povračilne komisije nesebično delal za dokončno popravo škode, prizadete jim z nasilno izselitvijo. Za svoje požrtvovalno delo je bil izvoljen tudi v pokrajinski odbor naše narodne organizacije in je pri deželnozborskih volitvah leta 1949 kandidiral na listi DFDL.

V ponedeljek je naše ljudstvo še enkrat pokazalo, kako priljubljen je bil Jaka Reichmann blizu in daleč. Nepregledna vrsta sorodnikov, prijateljev in znancev se je vila od Jesenikovega doma, kjer so se od dragega rajnega poslovili monsignor Valentin Podgorc ter pevska zbora iz Lipe in Pečnice, na pokopališče v Lipi. Ob odprtem grobu so se zvrstili poleg žalujočih zaostalih številni zastopniki vseh naših organizacij in ustanov.

Navzoča sta bila deželni glavar g. Ferdinand Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik Mitja Vošnjak. Demokratično fronto sta zastopala predsednik dr. Franc Petek in sekretar Franjo Ogris, Zvezo slovenskih izseljencev predsednik Vinko Gröblacher in tajnik Rado Janežič, Zvezo slovenskih zadrug predsednik Florijan Lapuš in podpredsednik dr. Mirt Zwitter, Zvezo koroških partizanov predsednik Karl Prušnik-Gašper, Slovensko prosvetno zvezo podpredsednik Janez Weiss in Slovensko kmečko zvezo član pokrajinskega odbora Lovro Kramer; Zvezo socialističnih borcev za svobodo in žrtev fašizma je zastopal g. Richter. Prišli pa so se poslavljat od soborca in sotrpina iz vseh krajev Koroške. Iz Zilje, Roža, Podjune, od povsod, kjer so rajnega Jako poznali in spoštovali.

Poslovilne besede so mu na pokopališču spregovorili lipški župnik Nagelschmied in skočidolski župnik Ulbing, nadalje dr. Luka Sienčnik, Lovro Kramer v imenu Zveze slovenskih izseljencev, dr. Mirt Zwitter v imenu DF in Zveze slovenskih zadrug ter lipški župan. Spomnili so se ga kot predanega borca za pravice koroških Slovencev, kot požrtvovalnega zadružnika in prosvetaša, kot vzornega gospodarja, zahvalili so se mu za vse njegovo delovanje kot občinski odbornik, kot načelnik šolskega odbora...

Položili smo ga v grob, kjer počiva tudi že njegov oče France Reichmann, v slovensko zemljo pri Lipi, za katero je delal in se bojeval vse svoje življenje. Njegovo truplo počiva v zemlji, njegov duh, njegovo delo pa bo živelo v našem narodu naprej, ostalo bo živo vsedotlej, da „bo tudi na Jesenikov dom v Lipi posvetilo sonce pravice“.

Bomba v slovenski srednji šoli v Gorici

V ponedeljek zjutraj so italijanski šovinistični teroristi nastavili bombo pod glavna vrata slovenske nižje gimnazije in strokovne šole v Gorici. Eksplozija je znatno poškodovala poslopje, tako da se zaradi tega atentata ni mogel vršiti pouk v treh razredih. Komisija, ki je na licu mestu ugotavljala škodo in bi morala podvzeti ukrepe za zasledovanje zločincev, še do drugega dne ni bila izdala uradnega poročila.

Petčlansko delegacijo študentov, ki je hotela priti do goriškega prefekta, da bi protestirala proti takemu terorju nad goriškim slovenskim prebivalstvom, je službujoči stražar zavrnil in ji prepovedal dostop v prefekturo.

Na izredni seji je Izvršni odbor Demokratične fronte Slovencev v Italiji sklenil resolucijo, v kateri ostro obsoja dejanje zločincev, ki so izvedli atentat na slovensko srednjo šolo in ugotavlja, da so **taki izbruhi neodgovornih elementov posledica šovinistične politike, ki jo italijanske oblasti še podpirajo ali vsaj dopuščajo v krajih, naseljenih s Slovenci. Izvršni odbor Fronte zahteva od italijaske vlade in njenih organov, da podvzamejo take ukrepe, ki bodo dovolj učinkoviti, da bodo v bodoče preprečili take in druge podobne zločine s fašizmom prežetih elementov, ki kvarijo tudi ugled Italije doma in pred svetom.** Doslej namreč povzročitelji takih in sličnih zločinov proti slovenskemu življu na Goriškem še nikdjer niso bili prijeti in kaznovani.

Tajnik Izvršnega odbora Fronte in član pokrajinskega sveta za Goriško pokrajino Viljem Nanut je poslal predsedniku vlade De Gasperiju protestno brzojavko z zahtevo po ostrem kaznovanju zločincev in odgovornih.

„Primorski dnevnik“ v svojem komentarju k najnovejšemu protislovenskemu terorističnemu zločinu med drugim pravi: Goriški šovinsti upajo, da bodo z bombnimi napadi in moralnim pritiskom prisilili slovensko ljudstvo v Italiji, da bi se odpovedalo svoji pravični borbi za narodne pravice. **Toda kdor pozna v borbi prekaljen slovenski narod — in prav goriški šovinisti bi ga morali prvi poznati — je lahko prepričan, da taka dejanja Slovence v Gorici le še bolj združujejo in jih silijo k nepopustljivosti v njihovi borbi za najosnovejše pravice, ki so zajamčene sleherni manjšini v Italiji po členih italijanske ustave in mirovne pogodbe ter na splošno po deklaraciji o človečanskih pravicah, ki jo je podpisal tudi italijanski predstavnik.**

Peking pripravljen?

V zadnji številki smo poročali o novem indijskem koraku za prenehanje korejske vojne, od katere si zapadni svet sicer tudi ne pričakuje mnogo uspeha spričo trdovratne odklonitve prvega indijskega predloga s strani Moskve. Izgleda pa, da je Peking dal razumeti, da bi bil pripravljen pogajati se o prenehanju korejske vojne, če bi bili razgovori o repatriaciji ujetnikov povezani s polit. konferenco o mirni ureditvi korej. spopada in o prihodnosti Koreje. Temelj na tej konferenci pa naj bi bil umik vseh tujih čet, vštevši tudi čete Kitajske, ZDA in Velike Britanije, ter pravica korejskega naroda, da lahko sam odloča o ureditvi svoje države. Temu načrtu pa se že zoperstavljata dve zapadni velesili, ki poudarjata, da na tako široki politični konferenci ne bi mogli reševati vprašanja vrnitve vojnih ujetnikov.

Novo glasilo KDS?

Neodvisna „Kleine Zeitung“ je predvčerajšnjim objavila, da kandidira na listi Krščanske demokratske stranke poleg prof. dr. Tischlerja iz Celovca še Janko Janežič iz Leš pri Podrožčici in Miha Švegel iz Železne Kaple. Tednik kandidatov KDS še ni objavil. Zato se ljudje sprašujejo, kako je mogoče, da jih Kleine Zeitung že lahko našteva. Ali je morda Kleine Zeitung glasilo KDS? To ne bi bilo nič čudnega, saj je Kleine Zeitung tudi že dolgo prej objavila, da bo vodstvo Narodnega sveta odklonilo predloge Demokratične fronte preden so to v Tedniku povedali. Kavarniški sestanki med dr. Tischlerjem in Kleine Zeitung se očividno zelo plodonosno nadaljujejo.

Volilna zborovanja DF

V nedeljo, dne 8. februarja t. l., ob 14. uri v **Selah-Kot, gostilna Malej.**

PO ŠIRNEM SVETU

Bruselj. — Na konferenci zastopnikov 18 držav v Bruselju je bil ustanovljen evropski carinski svet, ki se bo prizadeval najti pot za sprostitev carinskega postopka v Evropi.

Haag. — Uradno so javili, da Holandska za finančno leto 1952-53 ne bo zahtevala ameriške pomoči v okviru načrta za vzajemno varnost.

Washington. — Ameriška komisija za atomsko orožje je sporočila, da bodo letos marca v Nevadi preizkusili novo popolnejše atomsko orožje. Ob proučevanju novega atomskega orožja bodo tudi vaje, katerih se bo udeležilo blizu 20.000 vojakov.

New York. — Novi vodja ameriške delegacije v OZN Henry Cabot Lodge je ob prevzemu dolžnosti izjavil, da gleda nad vse optimistično na prihodnost OZN. Dejal je, da je smoter ameriške delegacije storiti vse, kar je v njeni moči, da bi se nadaljevala graditev OZN kot orodja za dosego trajnega in pravičnega miru na svetu.

Kairo. — Glavni štab egiptovske armade je objavil uradni statut tako imenovane „osvobodilne organizacije“, ki je te dni začela delovati. Ta organizacija zahteva brezpogojni umik tujih čet iz Nilske doline.

Bonn. — Zapadno nemški kancler Adenauer je izjavil na tiskovni konferenci, da bo zaključna razprava o generalni pogodbi med Nemčijo in zavezniki ter o evropski armadi med 2. in 15. marcem v zapadnonemškem parlamentu. Pripomnil je, da bodo o teh pogodbah razpravljali ne glede na razsodbo ustavnega sodišča o njih.

Berlin. — Začetkom tega meseca je za en sam dan pribežalo 2600 oseb iz Vzhodne Nemčije v zapadne sektorje Berlina. S tem številom je bil dosežen nov žalosten rekord.

Rangun. — Ostanki Čangkajškovih čet na kitajski celini — kakih tisoč vojakov — so prekoračili burmansko-kitajsko mejo. Vladne čete se pripravljajo na ofenzivo proti tem kuomintanškim ostankom.

Vprašujemo: Gospod dr. Vinko Zwitter, kakšne vezi ste imeli s šefom gestape dr. Weimannom?

Slovenske izseljence izredno zanima ta odgovor!

Pripombe plačanim agentom

Pismo prof. Murnika iz Tržiča je z bliskovitimi žarki posvetilo v gnezdo belogardistov in plačanih agentov. Pri prizadetih in zasačenih je nastal silen poplah. Zaskrbljeni za svoje svetniške krinke se skušajo pred javnostjo oprati na svojski način, ki pa še bolj razodeva in potrjuje njihovo špijonsko izvežbanost. Dr. Tischler se ni drznil kratkomalo utajiti svojega srečanja s prof. Murnikom. To priznanje zadostuje za javnost, da si lahko ustvari pravilno sodbo o gospodih in o stvareh, s katerimi se pečajo.

Pri ugotavljanju „dejstev“ je dr. Tischlerju nekoliko spodrsnilo. Zato ne bodo odveč naslednje pripombe:

Profesor Murnik poučuje slovensko mladino na gimnaziji v Tržiču. Ni seve nujno, da bi bil vsak profesor plačan agent in špijon.

Če se dr. Tischler iz lastne izkušnje ne spomni, da ni več OZNA marveč UDB, mu to lahko pove kdo iz njegove okolice, n. pr. Poldek ali dopisnik Totega lista. Ni sicer profesor, pač pa tudi doktor.

Kar tiče najtesnejših zvez koroških Slovencev z OZNO, profesor Tischler ni najbolj precizen ko jih podtika „Vestniku“. Od „Vestnika“ namreč še ni nihče zahajal k UDB-i niti v Ljubljani niti kje drugod, niti ni prenočeval in spal v UDB-inih klubskih prostorih. Od nas se še nihče ni vozil na obiske k UDB-i niti preko Podrožčice niti preko Trsta, niti pod pravim niti pod napačnim imenom, niti s pravimi niti s ponarejenimi dokumenti.

Glede zaporov pa nas čudi, da za obstoj podobnih ustanov v Celovcu, ki so jih zaradi svoje narodne zavednosti že večkrat od znotraj spoznali prenekateri naši slovenski ljudje, ne vedo tisti politični agenti iz bližine Mohorjeve hiše, ki so jih pomagali spravljati vanje.

OPOZORILO VSEM SLOVENCEM!

Plačani agenti pri Tedniku v Mohorjevi hiši se ne počutijo dobro. Kosmata vest jim greni življenje in jemlje spanec. Povsod vidijo strahove. Zlasti se bojijo zadnjih tednov in še posebej zadnjih dni pred volitvami. Resnica jim gre strašno na živce. Kar tresejo se v grozi, da bi do volitev prišlo še več resnice na dan. Kako pripraviti ljudi do tega, da vsaj Vestnika ne bi brali, ko mu že ni mogoče zabraniti pisanja resnice. Natisnili so „Opozorilo vsem Slovencem!“, kjer prosijo in rotijo, naj bi ljudje za božjo voljo verjeli le to kar pride iz njihovih pobožnih svetih ust. Takole dobesedno moledujejo: „Verujte samo to, kar bo sporočeno v Našem Tedniku ali pa vam bodo povedali in pismeno sporočili naši zaupniki.“ Ta melodija je znana še izza časa rajnega Führerja Hitlerja. Glasila se je: Hört nur auf den Führer! Der Führer denkt für euch! (Poslušajte samo firerja! Firer misli za vas!) Ja, ja, stara melodija, ki so se je pri Tedniku dobro naučili, ker se resnice bojijo, kakor se je je bal rajni Adolf.

Mi smo pa drugega mnenja. Ne berite le našega lista, berite tudi Tednik, zlasti njegove zadnje številke. Ne enemu ne drugemu slepo ne verjemite marveč samostojno presojajte in ugotavljajte, kateri izmed obeh piše resnico. Nato šele tistega, o katerem se boste prepričali, da laže in obrekuje, napodite iz svojih hiš. Kdor ima zdrav razum ter pošteno misel, ne potrebuje nobenega firerja, ki bi mislil namesto njega!

Širite Slovenski vestnik - s tem širite resnico!

Gure so manifestirale in zaprisegle

Predvolilna sestanka, ki ju je sklicala Krščanska demokratska stranka v Škofičah in Bilčovsu bosta nemara ostala njenemu kandidatu Tischlerju še lep čas v bridkem spominu . Potek sestankov je namreč izredno jasno potrdil, da slovenski človek spoznava plačance, ki so si nadeli firmo „krščanstva in slovenstva“, da bi z njo lažje preprečili uresničitev zdravega stremljenja našega ljudstva po sožitju ne oziraje se na svetovno nazorsko prepričanje posameznikov. In vendar je premalo, če ugotovimo samo to, da naš človek spoznava protiljudsko, razdiralno nalogo, ki je od Slovencem tujih in sovražnih krogov poverjena Tischlerju, Vinku Zwittru in Inzku. Pravilno je, če rečemo: ljudje spoznavajo in obsojajo!

O je, ne pojdam več v Škof'če

Sedaj pa stopimo na sestanek v Škofiče. Očividno s slabo vestjo in neslučajno se je g. Tischler v uvodni razlagi nekam dolgo zadržal na problematiki slovenskega šolstva, s čimer je hotel prisotnim vsiliti vtis, da je „Narodni svet“ in z njim KDS prvoborec za to pravico koroških Slovencev. Istočasno pa se je s tem hotel izogniti zanj mučni obrazložitvi, kdo je krivec, da ni prišlo do enotnega nastopa pri volitvah. Toda kmalu po končanem slabem uvodu se je pokazalo, da je ogromna večina dobro obiskanega sestanka sprevidela kje žuli čevelj tega nenavadnega slovenskega kandidata, ki po nalogu svojih gospodarjev kandidira za to, da Slovenci ne bi dobili poslanca . . .

Če povzamemo, kar je bilo moči slišati v Škofičah na papir, se je odvijal potek sestanka v glavnem tako-le: V splošno odobravanje je poudaril prvi, ki se je prijavil k besedi, da je edino pravilno, če se vodstvo — pa katero koli bilo — ravna po volji članstva-ljudstva. „Mi smo bili — je nadaljeval dobesedno — za Ogrisa in Uranka, ker bi se na ta način dosegel skupni nastop. In po pravici moram povedati, da nismo bili za Vas, g. Tischler. Zakaj torej Narodni svet ni pristal na enega izmed teh dveh?“ Kot odgovor na to nedvoumno vprašanje Tischler ni našel nič pametnejšega kakor: „Če bi pristali na Ogrisa, bi se za njim skril ducat komunistov, jaz pa sem za krščansko in slovensko . . .“ Odgovor Tischlerju je bil primeren „Kaj pa smo mi? Saj smo tudi Slovenci pa tudi kristjani?“ V nadaljnem je prileten možak objasnil g. Tischlerju, da opaža, da vsakemu, ki se ne strinja s samovoljnim postopanjem vodstva Narodnega sveta, žele obesiti brezverstvo. Že je vstal naslednji: „Mi Škofičani smo proti Steinacherju, povejte nam o vezah z ÖVP“. Tischler: „Če smo mi (mišljeno Narodni svet oz. KDS) poizkušali pri ÖVP kaj izbiti in če se nam to ni najbolj posrečilo, je vzrok v tem, ker nismo imeli dovolj zveze . . .“ Spričo kopice opazk, ki jih je zbudila med prisotnimi ta izjava, pa je dodal: „Sicer pa se sliši, da bo Steinacher v slučaju, če bo izvoljen, odšel v Bonn v nekako diplomatsko misijo . . .“ Izgleda torej, da bi naj bil morebitni Steinacherjev odhod neke vrste tolažba za bodočnost in obenem opravičilo za hlapčevanje vodstva Narodnega sveta najhujšim sovražnikom vsega slovenskega.

Ni čudo, če so takšne otipljivo izmikajoče se izjave — a drugih kandidat KDS pri najboljši volji ni mogel dati — venomer vzbujale resne in prepričljive ugovore, neredko pa tudi smeh. Župnik Nadrag, ki je prav tako kot Tischler iz celotnega poteka sestanka po vsem dobro ocenil, da Škofičani niso zadovoljni s površnimi frazami in izmikanjem, temveč da želijo jasne in natančne odgovore — je vstrajno pomagal Tischlerju s tem, da je mnogim vpadal v besedo. Izkazal pa se je tudi kot dober raznašalec „Našega tednika-Kronike“, ki ga je smatral za potrebno brezplačno deliti sredi sestanka. Vendar ljudem ni bilo do čitanja, ker obtožujočih vprašanj ni hotelo biti konec. „Zakaj nam niso pustili brati maše za izseljence?“ je bilo slišati nov glas. V odgovor je Tischler zamotal nekaj besed o obisku pri škofu, njegovo zveriženo podajanje pa je v ozračju negodovanja navzočih značilno dopolnil župnik: „Ne krijem škofa, on ima tudi svoje osebne poglede in jaz sem njemu podrejen . . .“

Zavedajoč se, da vse kar je doslej povedal ni bilo prav nič prepričljivo, je Tischler nastavil zadnje limance: „Mi nimamo nobene druge slovenske skupnosti kot KDS . . .“ Le štirje, ki so mu med okoli 40 prisotnimi večkrat prikimali, so storili to tudi ob tej priliki. Medtem, ko je večina ostalih z glasnim odobravanjem potrdila odločen ugovor moškega, ki je vstal z besedami: „Zaupniki KDS niso zaupniki ljudstva! Samo rama ob rami je bila želja ljudstva in vprašam Vas g. Tischler, zakaj tega niste hoteli!?“ Tokrat se je pomujal eden izmed tistih štirih — ali največ petih, če prištejemo še nekdanjega nacističnega župana, ki je priporočal Slovence za taborišče — in pomagal Tischlerju iz zagate s pojasnilom: „Gre za levo ali desno, to je glavno pri vsem . . .“ Takoj nato pa je bilo slišati: „Ne, ne gre samo za levo ali desno, tudi za obstoj in pravice Slovencev gre.“ Glasna medsebojna tolmačenja in opravičeni očitki nekdanjemu nacističnemu županu, ki je nervozno pomežikoval pri oknu, so prenehali šele čez čas, ko se je prijavil k besedi eden redkih, ki do tega časa še niso spregovorili: „Mislim, da je v resnici najboljša odločitev za socialistično stranko, ker s tem da ni prišlo do enotnosti, Slovenci ne moremo dobiti poslanca. Z izgubljenimi glasovi pa pomagamo Steinacherju.“ Kandidat, ki ve, da ne bo poslanec a se zaveda tudi zakaj in po katerem nalogu kandidira, je nato dvakrat ponovil štiri besede „Mislim, da lahko dobimo . . .“

Vse prisotne a verjetno tudi gospoda kandidata pa je nato pretresel vzklik moža, ki je s pogledom, uprtim sedaj v Tischlerja — sedaj v gube zvitega bivšega nacističnega župana, vzkliknil: „Ne volite Steinacherja in Kaibitscha, nikar, če ne želite zopet trpeti!“ Ob zaključku je Andrej Kovačič označil sestanek kot „buren“. Povejmo le še, da je eden izmed omenjenih petih kandidatu naklonjenih smatral za potrebno, dodati ob zaključku „da je boljše voliti najslabšega Slovenca kot najboljšega Nemca . . .“ Če je dotični kot takega Slovenca smatral kandidata KDS je to njegova stvar. V celoti pa je sigurno na napačni poti, dasi je morda izustil to pod vplivom krivic in zatiranja našega ljudstva v preteklosti, posebno pod nacizmom. V kolikor pa naj bi predstavljala pripomba „da je najslabši Slovenec . . .“ neke vrste premišljeno geslo za pridobitev glasov g. Tischlerju oz. KDS in s tem posredno Steinacherju, je tak način obsoditi kot podlo izkoriščanje bridkih izkušenj slovenskega človeka v izgnanstvu, taboriščih in v borbi za narodnostne pravice.

Tokrat je v Bilčovsu res tekla Drava nazaj

Nekaj ur pred svojo polomijo v Škofičah je profesor Tischler odlagal iz nekega tujega avtomobila svoja dva stanovska kolega, profesorja Valentina Inzka in profesorja Vinka Zwittra, ter jima zaskrbljeno stiskal roke in želel srečo za napovedano KDS-ovsko zborovanje v Bilčovsu.

Bilčovščane je zanimalo, kako bosta ta dva učena propagandista skušala vleči Gorjance za nos, zato se jih je blizu 80 zbralo v Miklavževi dvorani.

Prof. Inzko je tudi to pot odlično zdeklamiral to, kar se je naučil na pamet in kar že pred tednom dni ni moglo prepričati poslušalcev niti v Šmihelu niti v Železni Kapli in niti v Selah. Verjetno izven programa mu je tokrat — morda v profesorski raztresenosti —, ušlo priznanje in edina resnica, da KDS nima izgleda, da bi dobila poslanca. Ob vprašanju, zakaj tedaj KDS sploh kandidira, pa je zardeval in lovil sapo, kakor učenček v šoli, ki se domače naloge ni dobro naučil.

Tudi visoko filozofijo, ki jo je razlagal prof. Vinko Zwitter, so poslušalci prenašali skraja še dokaj potrpežljivo in s premagovanjem samega sebe. Ko je tvezel zlato nitko, ki jo Vatikan spleta proti narodom socialistične Jugoslavije z imenovanjem ustaškega krvnika Stepinca za kardinala, so si poslušalci toliko bolj živo predstavljali podaljšek te niti, ki sega prav v Mohorjevo hišo, od koder se razpreda preko celovškega ordinariata v umazano mrežo Kadrasove Družbe Steinacherja.

Čim sta govornika prenehala s hinavskim zavijanjem oči in potvarjanjem dejstev in zgodovinskih resnic, je spregovorila dvorana. „Zakaj se vodstvo Narodnega sveta ni hotelo sporazumeti, ko je Demokratična fronta pristala na vse predloge posredovalne skupine?“ . . . „Čemu vaša samostojna kandidatura, ko točno veste, da ne boste dobili mandata? . . .“ „Zakaj ste v ‚Tedniku‘ zamolčali, da se Vaš dosedanji tajnik in še več Vaših odbornikov ni strinjalo z Vašo protinarodno politiko? . . .“ „Zakaj se lažete, da je Ogris Janko sezidal dvorano z denarjem DF in zakaj podtikate sedaj to nesramno laž mrtvemu Jaki Reichmanu in skrunite njegovo neomadeževano čast in dobro ime? . . .“ „Zakaj? . . . čemu? . . .“ je grmela dvorana vse vprek . . . profesorja pa v silni zadregi nista našla odgovorov. Inzko je kmalu strahopetno vrgel puško v koruzo, ho-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Razveseljiva novica za naše naročnike

Iz vrst bralcev našega lista je bila že večkrat izražena želja, da bi naše uredništvo od časa do časa organiziralo skupinske izlete v Slovenijo. Mnogo ljudi si želi videti morje, Postojnsko jamo, Bled in druge zanimive in lepe kraje Slovenije, marsikoga mika živahno vrvenje bele Ljubljane. Po nepozabnih gostovanjih Slovenskega narodnega gledališča v Celovcu bi se marsikateri koroški Slovenec večkrat rad udeležil predstave v ljubljanskem opernem ali dramskem gledališču.

Da bi tem željam ustregli, se je naše uredništvo obrnilo na jugoslovansko tujskoprometno ustanovo „Putnik“, da bi nam šlo čim bolj na roko pri izvedbi zaželjenih izletov, da bi nam posredovalo in omogočilo zakonite popuste na železnici in drugih prometnih sredstvih ter oskrbelo cenena prenočišča. Danes lahko ustrežemo naročnikom „Slovenskega vestnika“ z razveseljivo novico, da so ta prizadevanja uspela.

Prvi izlet priredimo v Ljubljano in Postojno

Odhod iz Podrožčice bo v soboto, dne 28. februarja 1953, ob 17.55 uri, povratek v Podrožčico pa v ponedeljek, dne 2. marca 1953, ob 12.15 uri opoldne. Stroški za izlet bodo znašali 90 šilingov na osebo, pri čemer je vračunana vsa vožnja na jugoslovanski železnici, prehrana, dvakratno prenočišče v Ljubljani, vstopnina v Postojnsko jamo ter obisk ljubljanske opere. Dodatni, razmeroma nizki stroški za skupni potni list in vizo bodo odvisni od števila udeležencev, povratno vozovnico (Retourkarte) od doma do Podrožčice (Rosenbach) pa si bo oskrbel vsak udeleženec sam.

Izleta se lahko udeležijo naročniki „Slovenskega vestnika“ ter člani njihovih družin, kdor pa trenutno še ni naročnik našega lista, se lahko priglasi za izlet, če predhodno list naroči in poravna naročnino vsaj za pol leta v naprej. Omenjeno vsoto za stroške ter prijave za izlet je treba oddati ali poslati najkasneje do 21. februarja na naslov: Uredništvo „Slovenskega vestnika“, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10. Prijavi je treba priložiti potni list, kdor pa tega nima, pa osebno izkaznico (Identitätsausweis), mladoletni pa dodatno še izjavo staršev, da se strinjajo s potovanjem.

Naročnike našega lista opozorjamo, da bomo pozneje, ko bodo vremenske prilike ugodne, organizirali tudi izlet v Opatijo ob Jadranskem morju. Za naše naročnike-lovce pa bomo pripravili lovski pohod na divje prašiče v kočevskih gozdovih. Podrobnosti bomo objavili v prihodnji številki našega lista.

Uredništvo „Slovenskega vestnika“.

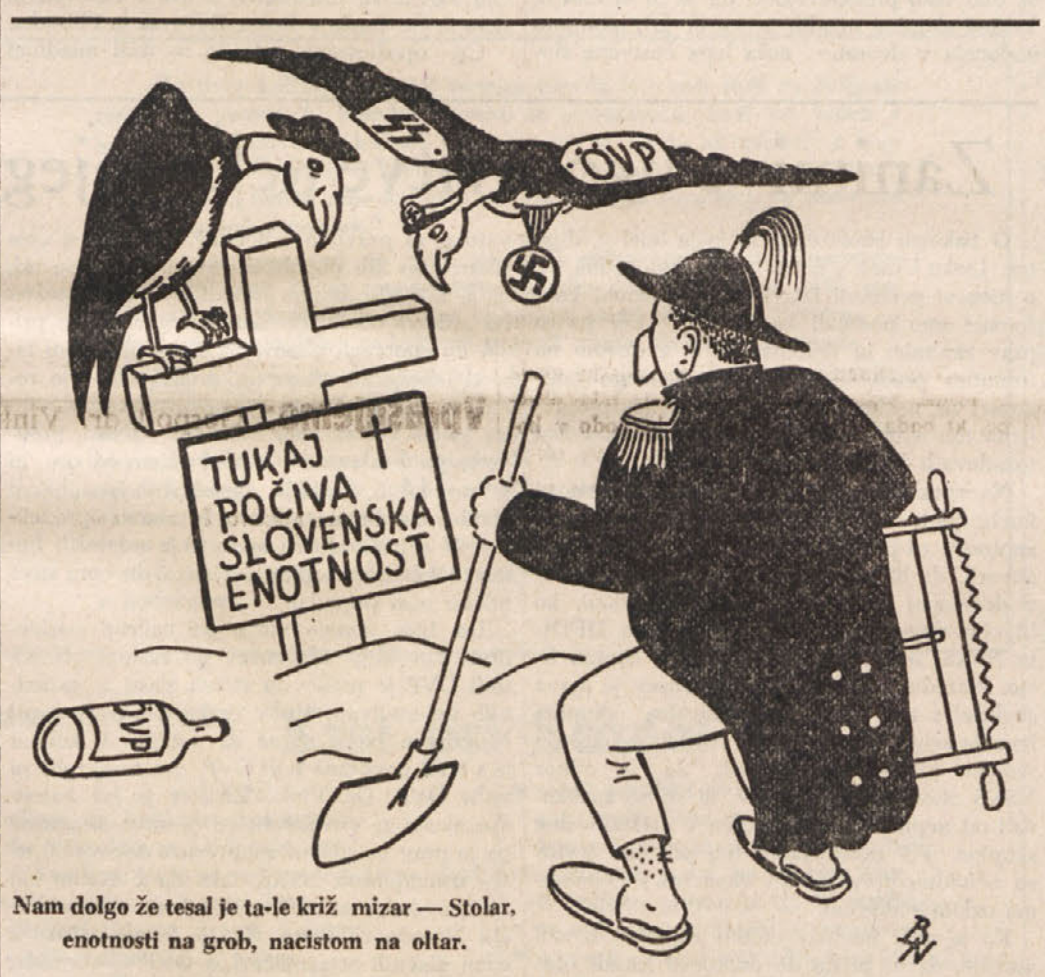

Nam dolgo že tesal je ta-le križ mizar — Stolar, enotnosti na grob, nacistom na oltar.

Prosvetni vestnik

Hvala vam, knjige

Kakor vsako leto, tako Slovenci tudi letos proslavljamo Teden knjige, ki se prične z 8. februarjem — kulturnim praznikom slovenskega naroda. V tem tednu se še prav posebno spominjamo velikega pomena, ki ga ima v našem narodnem življenju knjiga, kar velja še posebej za nas koroške Slovence, ki nam je bila že od nekdaj slovenska knjiga najboljša učiteljica, ki nas je vzgajala v narodni zavednosti, ki nas je uvedla v lepote slovenskega jezika, ki nas je seznanila s kulturnimi stvaritvami našega naroda.

Ob letošnjem Tednu knjige objavljamo odlomke iz govora, ki ga je imel leta 1951 Božidar Borko:

Knjiga, gledana z zornega kota večtisočletnega razvoja človeštva, je najdragocenejša posoda, kar jih je iznašel človek. Zakaj posoda je namenjena ohranitvi in knjiga je tista, ki hrani in varuje najdragocenejše vrednote človeštva.

Knjiga, v kateri koli obliki že, je največji triumfator človeštva. Vsi, ki so kdaj korakali s svojimi vojskami pod slavoloki zmage, so minljivejši od množice izbranih besed, ki jih vodi človeški genij skozi vekove.

Poklonimo se torej knjigi, temu zlatemu ključu k vsem zakladom človeške kulture. Ni si mogoče zamisliti kulture brez knjige — navkljub radiu, filmu in drugim poizkusom, da bi našli modernejše zunanje sredstvo notranjega oblikovanja in duševne rasti.

Knjiga ostaja neugnano živo in prepričljivo potrdilo naše spojenosti s tisočletji človeške kulturne zgodovine. Magija črke nas osvaja vedno znova. S črko, z besedo ujemamo duha, z duhom ujemamo spoznanja, s spoznanji preoblikujemo sebe in življenje.

Vsak človek, ki je preizkusil in doživel to veličino knjige, bi bil moral najti v svojem življenju trenutke, ko bi se ustavil pred svojimi knjigami in jim dejal s tistim glasom, ki ga ima sam v sebi za svojo mater, za svojo ženo, za vse, ki so mu delili v življenju dobrote, dejal bi z glasom ljubeče hvaležnosti: Hvala vam, knjige!

Kadar koli stojimo ob knjigah, prisluhnimo zvesto njihovemu glasu, čujmo, kako nam ti davni poetje in misleci molče govore skozi vekove, preko toliko razvalin, pogorišč in grobov: Hvala vam, knjige!

Slovenski ples - sijajna družabna prireditev

Le malo časa je bilo na razpolago medtem, ko je pripravljalni odbor opozoril tudi letos slovensko javnost na družabno prireditev „II. slovenski ples“ v Celovcu. Pripravljalni odbor si je zagotovil veliko slavnostno dvorano v Delavski zbornici in še zgorajšnji stranski prostor. Iz Ljubljane je oskrbel k sodelovanju Plesni orkester Radia Ljubljana, Kmečki trio Radia Lubljana, balet in znano solo-pevko Sonjo Drakslerjevo, ki je še vsem od lanske prireditve v dobrem spominu. Pokroviteljstvo „Slovenskega plesa“ sta prevzela g. deželni glavar Wedenig in šef Urada za zvezo FLRJ legacijski svetnik Mitja Vošnjak.

Končno je napočil pričakovani večer 2. februarja, ki je bil določen za našo prireditev. Večer 2. februarja, na svečnico, ko ni praznik in ki mu sledi drugi dan delavnik, je moral pripravljalni odbor izbrati, ker so v pustni sezoni v Celovcu vse pripravne dvorane, morda v ugodnejših dneh, kakor je na primer sobota ali dan pred praznikom, oddane in ni preostalo drugega, kakor ostati pri tem dnevu. Zato je edinstveni uspeh, zanimanje za prireditev in številna udeležba, tem bolj časten in razveseljiv. Pred napolnjeno dvorano najrazličnejših plasti slovenskega občinstva, kmečkega ljudstva, delavcev in nameščencev, trgovcev, obrtnikov in izobraženstva je mogel predsednik pripravljalnega odbora dr. Mirt Zwitter pozdraviti vse došle udeležence in došle godbenike in kulturnike, ki so prispeli iz središča Slovenije.

In zares, v polni dvorani Delavske zbornice smo opazili ljudi in zastopnike iz vseh naših krajev in lahko ugotavljamo, da je klaverno prorokavanje „Ljudskega glasu“ po stopinjah lanskih „Tednikovih“ klevetanj prve tovrstne prireditve v Celovcu in pobožne želje nekaterih, da prireditev ne bo uspela, popolnoma spodletelo.

Nestrpno je pričakovalo številno občinstvo začetek napovedanega sporeda. Nastalo je kakor v svetišču, ko so v dvorani zavalovili zvoki koncertnega programa Plesnega orkestra Radia Ljubljana pod spretno taktirko znanega komponista moderne glasbe in vodje velikega zabavnega orkestra Radia Ljubljana, Bojana Adamiča. Za trenutek je po vsakem komadu vladala tišina pod globokim vtisom takega nevsakdanjega umetniškega užitka, nato pa je izbruhnil v dvorani neukročen in navdušen aplavz in pritrjevanje. Sledil je nastop baletnega para, Remškarjeve in njenega partnerja, ki sta podala kolo iz baleta Lothkeja: „Vrag na vasi“. Drugi par, Šavnikova in njen partner, pa sta podala Lindpaintnerjev: „Španski ples iz Danine“. Mezzosopranistka Sonja Drakslerjeva, ki je mnogim, kakor že omenjeno, dobro poznana že od lani, je zapela Carmen. Tako so se vrstile točka za točko kulturno-umetniškega sporeda: polka iz baleta „Cekin ali gosli“, ples Remškarjeve in njenega partnerja in še valček in spet petje Drakslerjeve ter še en španski ples. Po vsaki podani točki bogatega in lepega glasbenega sporeda je bil buren in dolgatrajen aplavz nadvse zgovoren dokaz, s kakšnim navdušenjem so sprejemali hvaležni poslušalci ta edinstveni umetniški užitek, ki so ga bili deležni ta večer.

In ko je plesni orkester dvignil dobro razpoložene pare k živahnemu plesu, se je od trenutka do trenutka stopnjevala in razvijala zares pristna domača družabnost, kot jo doživimo le redkokdaj. Vsa mnogovrstna in pestra družba se je spojila v enoto enako mislečih ljudi, ki so se dobre volje sprostili vsakdanjih skrbi in težav ter se predali brezskrbni radosti in razvedrilu. Odlični plesni orkester, ki je bil po mnenju strokovnjakov eden izmed najboljših, kar jih je kdaj igralo v slavnostni dvorani Delavske zbornice, je neutrudno igral komad za komadom. V zgornjih prostorih pa je skrbel za glasbeni užitek priznani Kmečki trio, ki je enako doprinesel svoje najboljše k uspehu. Navdušenje in razpoloženje množice je bilo tako prekipevajoče, da je tu in tam iz kakšne skupine mladih in starih grl spontano zadonela v dvorano naša lepa čustvena slovenska pesem. Čeprav so se gostje pričeli razhajati šele v poznih jutranjih urah, je noč v tako prijetnem razpoloženju in domačem vzdušju na „Slovenskem plesu“ vse prekmalu minula.

Odlično uspela in dostojna slovenska družabna prireditev, „II. slovenski ples“ v Celovcu je bila za vse bogato in nepozabno doživetje in velja prirediteljem vso priznanje in zahvala. Iskreno izraženim željam, da se prihodnje leto spet vidimo na enaki prireditvi „III. slovenskem plesu“ v Celovcu, bodo poklicani brez dvoma radi ustregli.

ZAHVALA

Vsem ki so v okviru pripravljalnega odbora za „II. slovenski ples“ v Celovcu kakor koli pripomagali, da je tudi letos naša družabna prireditev dosegla nadvse lep uspeh, najlepša in iskrena zahvala.

Dr. Mirt Zwitter,
predsednik pripravljalnega odbora

Na smučarskih tekmah v Črni

Minulo nedeljo je bil v Črni v Mežiški dolini zadnji dan koroškega smučarskega festivala. Na dopoldanskem sporedu so bile tekme v veleslalomu na 1200 metrov dolgi progi z 250 metrov višinske razlike in 23 vratci, popoldne pa je bila velika skakalna tekma na 50 metrski skakalnici. Pri obeh tekmah so bile navzoče velike množice gledalcev, na popoldanski prireditvi okoli 2000 ljudi.

Prvič se je v inozemstvu udeležila tekem v konkurenci kot moštvo ekipa smučarske sekcije Slovenske fizkulturne zveze v Celovcu in sicer iz Št. Janža v Rožu, Bilčovsa in Pliberka.

Če upoštevamo, da so se naši mladinci prvič udeležili konkurence v tekmah v inozemstvu, lahko beležimo, da so se prav dobro plasirali in med drugimi dosegli naslednje rezultate:

V veleslalomu med starejšimi mladinci: Einspieler Jože 1. mesto 1:26,8 minut in je odnesel tudi pokal; med člani: Vanžov Hanzi (kljub padcu) 7. mesto 1:30,6 minut.

V skokih med mlajšimi mladinci: Gasser Janko 2. mesto 34, 36,5 metrov, 181.9 točk;

med starejšimi mladinci: Lesjak Albert 3. mesto 36,5, 36 metrov, 182.4 točk;

med člani: Safran Franc 4. mesto 37, 34,5 metrov, 143.5 točk.

Koroški slovenski smučarji so se vrnili z Mežiške doline navdušeni in polni nepopisno lepih doživetij. Prisrčni bratski sprejem, pristno slovensko gostoljubje in nadvse iskrena domačnost jim bo ostala v trajnem in hvaležnem spominu.

Smučarska sekcija Slovenskega fizkulturnega društva v Št. Janžu v Rožu

vabi

na smučarsko prireditev:

III. mednarodni smučarski skoki v Rožu

ki bo v nedeljo, dne 15. februarja 1953, ob 14. uri na 60-metrski skakalnici v Št. Janžu v Rožu.

Kakor že dve leti, vabimo tudi letos k številni udeležbi na našo prireditev ter smo prepričani, da bo obisk tokrat še prekosil število udeležencev na prireditvah v preteklih dveh letih.

Isti dan ob 10. uri predpoldne bo na Št. Janških Rutah veleslalom in vabimo prijatelje zimskega športa tudi na to prireditev.

Gure so manifestirale

(Nadaljevanje s 3. strani)

tel jo je pobrisati iz dvorane, pa so ga krepke gorjanske roke ustavile in ga obvarovale pred sramotnim umikom iz nerešljive zagate. Drugemu referentu je le trda slonova koža omogočila, da se je skušal nekaj časa loviti okrog kopice vprašanj, ki so vrele iz vseh koncev dvorane, dobro vedoč, da bi vsak jasen in odkrit odgovor pomenil obsodbo samega sebe in vse razbijaške politike celovškega vodstva tako zvanega Narodnega sveta in ciljev njegove KDS. Po dolgem izbegavanju je izustil predrzno trditev, da bi ljudstvo ne odobravalo sporazuma z DF. Tedaj pa je pozval zavedni mladinec zborovalce, naj vstanejo vsi, ki so proti enotnosti. Toda glej, nihče se ni dvignil, nihče ni bil proti enotnosti! Le dva propagandista KDS sta stala na majavih nogah kot bedna predstavnika tiste peščice v Celovcu, ki je prevzela nalogo, da za vsako ceno prepreči slovensko enotnost.

Bilčovs je spregovoril v jeziku, ki ga povsod govori naš zavedni delovni človek. Pošten je ta jezik, odkrit in iskren, morda je trd kakor kamen a brezprimerno bolj dragocen kakor tisto varljivo zlato, ki sta ga ponujala celovška profesorja misleč v svoji odtujenosti narodu, da imata pred sabo zabite Gorjance, ki si dajo nasuti peska v oči s pobožnimi vzdihi in vabo krščanstva. Pa se jim je hudo, zelo hudo ponesrečilo. Nihče jima ni mahal v slovo, osamljena sta se zgubila v daljavi..

Še v Logi vasi, kjer se je profesorska sveta trojica na povratku v Celovec le mimogrede ustavila, so ji zavedni Slovenci povedali svoje mnenje. Tako bo 1. februar šel kot črni dan v neslavno zgodovino te

KADRASOVE DRUŽBE STEINACHERJA.

Za njimi je capljal še Steinacher

Naslednji dan je hodil po istih stopinjah sam gospod Steinacher ter prodajal svojo učenost v Bilčovsu in Škofičah. Ljudje so mnenja, da bi bilo precej manj stroškov, če bi bili kar skupno najeli nekoliko večje vozilo, pa bi lahko skupno opravili svoje poslanstvo, ki se glasi:

KAKOR LANSKI SNEG
NAS SKRBIJO KOROŠKI SLOVENCI.
KUJMO DRUŠČINO STEINACHERJU.

Zanimive ugotovitve nekdanjega tajnika NSKS

O tiskovni konferenci, ki jo je imel g. dipl. trg. Janko Urank v četrtek minulega tedna ter o njegovi prebrani izjavi na tej tiskovni konferenci smo poročali že zadnjič. Ker pa so prav zanimivi in deloma tehtni z ozirom na trenutno predvolilno dobo tudi njegovi odgovori na nekatera s strani novinarjev postavljena mu vprašanja, prinašamo danes nekaj tozadevnih izvlečkov.

Na vprašanja, ali bi enotna lista Slovencev imela sploh smisel in kdo je odgovoren, da do enotnosti ni prišlo, je g. dipl. trg. Urank odgovoril, da bi bili izgledi za slovenski mandat v deželnem zboru brez nadaljnega dani, ko bi obe slovenski stranki (mišljena sta DFDL in NSKS) brez predsodkov podprli enotno listo. Narodni svet koroških Slovencev je sprva soglašal s tem, da bi posredovalna skupina izvedla svoj posel do kraja, vendar je nato po svojem predsedniku izjavil, da je odbor NSKS stavil nekaj pogojev, ki so se razlikovali od nepristranskih predlogov posredovalne skupine. Pri postavljanju teh pogojev NSKS so očividno prevladovali elementi s popolnoma ozkim stališčem.

Ko je neki novinar očitno zlohotno izrazil mnenje, da ni prišlo do enotnosti zaradi osebe, ki jo je želela postaviti za kandidata DF, ga je g. Urank zavrnil in dejal, da je posredovalna skupina, ko njen prvi apel ni privedel do konkretnega uspeha, na ponovni seji dne 23. XII. 1952 sklenila predlagati obema strankama nacionalni program in nepristransko listo. NSKS pa je te predloge enostavno odklonil z utemeljitvijo, da so koroški Slovenci pač katoliški ter da je zanj znosna edinole tako imenovana katoliška enotnost, kakor pride do izraza v njegovi Krščanski demokratski stranki.

O vzrokih, da je NSKS odklonil omenjene posredovalne predloge, je g. Urank mnenja, da zelo verjetno poštenjaki v Narodnem svetu iskreno verujejo v pravilnost ideoloških parol, vendar so za odklonitev morda bili odločujoči tudi momenti, kot osebno častihlepje in zgrešene spekulacije na morebiten uspeh na osnovi zlorabljanja verskega čuta.

Na vprašanje, kako je mogoče, da je mala skupinica izsilila sklep, ki ni v skladu z mnenjem večine pristašev Narodnega sveta in kako sploh izgleda z demokracijo v NSKS, je g. Urank odgovoril sledeče:

„Pri takih sejah daje smer in linijo vedno vrhovno vodstvo. Ljudje se dajo prelahko varati od fraz in lepih besed, četudi jih nato prepozno začne boleti glava. Tako sta tudi tukaj določevala linijo poteka odločujoče seje predsednik NSKS dr. Tischler in zlasti dr. Vinko Zwitter z ustreznim ideološkim dokazovanjem. Sam sem na tej odločilni seji dne 18. XII. 1952 skušal uveljaviti razumne vzroke za pravilno odločitev. Ljudje si cele stvari niso bili popolnoma svesti in zdi se mi, da si niti niso bili na jasnem, kako dalekosežna bo njihova odločitev. Zaradi tega tudi ni prišlo do enotnega glasovanja in je pri enem izmed odločilnih glasovanj prišlo tudi do rezultata 15 : 9. Razen tega je treba ugotoviti, da so po večini tako v širšem odboru, predvsem pa v tako imenovanem ožjem odboru, ki je zasedal 5. I. 1953, menda bili povabljeni člani z ozirom na njihovo že znano opredelitev. V ožjem odboru so se seje udeležili ljudje, o katerih za gotovo vem, da mu sicer nikdar niso pripadali.“

Da igra gotovo vlogo pri načrtni razdvojitvi koroških Slovencev po zaslugi NSKS tudi ÖVP je prišlo do izraza zlasti v naslednjih ugotovitvah: Vpliv cerkvenih oblasti pri Narodnem svetu se ne da zatajiti. V kolikor je s temi povezana tudi ÖVP, gre torej tudi za vpliv ÖVP. Dr. Vinko Zwitter je šef katoliške akcije za vso slovensko ozemlje, istočasno pa je prav on glavni zagovornik ozkostrankarske usmerjenosti NSKS, tako da je očitno katoliška akcija najvplivnejši faktor v organizaciji Narodnega sveta. (Da je katoliška akcija eden glavnih priganjačev za ÖVP zlasti sedaj v predvolilni dobi pa je danes znano že slehernemu, ki ni slep za politična dogajanja in zaplete. Da je s tem pa tudi dokazan direktni vpliv ÖVP na vodstvo NSKS, ni treba še posebej poudarjati. — Op. uredništva). Prav zaradi tega, ker bi Slovenci skupno lahko dosegli mandat, ÖVP tudi ne more pozdravljati njihove enotnosti, kajti slovenski mandatar v deželnem zboru bi le težko kdaj glasoval za šovinistične namene in nakane gospoda Steinacherja.

Ko so se vprašanja novinarjev spet sukala okoli nedosežene enotnosti koroških Slovencev in krivde za to, je v izvajanjih g. Uranka ponovno bilo neovrgljivo dokazano, da je NSKS iz lastnega ozkostrankarstva in zaradi tujih vplivov odgovoren za razdvojitev našega ljudstva. Skupnega kandidata ob dobri volji obeh strani nikakor ne bi bilo težko najti. Že od začetka pa je bilo na strani NSKS določeno, da bodo odklonili vsako ime kandidata in liste, na katero bi pristala DFDL. (Najbolj zgovoren dokaz za to je odklonitev g. Uranka samega kot kandidata, čim je DF pokazala pripravljenost sprejeti ta predlog, na katerega je NSKS poprej že bil pristal. — Op. ur.) Ne v toliko NSKS sam, marveč njegovi naredbodajalci v katoliški akciji so od vsega začetka hoteli vsiliti svoj program in niso popustili pri pogajanjih odnosno so hoteli pristati na enotnost le, če bi bila njihova načela brezpogojno sprejeta. Prav tako so že od vsega začetka imeli načrt iti samostojno na volitve, ker so že računali s tem, da bodo po razbitju enotnosti nastopali kot edina slovenska stranka in tako imeli boljše izglede na uspeh, čeprav jim je moralo biti jasno, da nobena samostojna ozkostrankarska slovenska skupina mandata doseči ne more.

Na vprašanje, kdo ima koristi od razcepljenosti koroških Slovencev, je g. Urank dejal, da Slovencem samim razcepljenost vsekakor ne more koristiti. Morda pa si iz tega pričakuje kako korist katoliška akcija, ki je sicer dovolj tolerantna, da priznava ÖVP, čeprav so v njej poleg katoliških slojev tudi liberalni in brezbožni, ki pa hoče pri Slovencih tako zožiti ideološki okvir, da je v njem izključena vsaka enotnost na narodnostni osnovi.

Z ozirom na razvoj prijateljskih odnosov Avstrije do sosedne Jugoslavije pravi g. Urank, da stremljenja, ki trenutno prevladujejo pri NSKS niti najmanj ne koristijo prijatelskim odnosom, ker se vendar NSKS sam vedno postavlja v ostro nasprotstvo napram Jugoslaviji ter iz ideoloških vzrokov odklanja vsako sporazumevanje.

Končno je g. Uranku bilo postavljeno še vprašanje, koliko je po njegovem mnenju, ko je bil vendar tajnik, Narodni svet že doprinesel na področju kulturnega in zadružnega delovanja koroških Slovencev. Da razen igerskih nastopov farne mladine, ki pa je koncem konca stvar katoliške akcije in ne more vršiti vsestranskega kulturnega dela, kot ga zahteva današnji čas, NSKS dejansko ni doprinesel še ničesar ne na zadružnem niti ne na političnem področju, je g. Urank moral naravnost ugotoviti in priznati. Vsekakor zanimiva ugotovitev iz ust odgovornega funkcijonarja NSKS, ki so mu te razmere brez dvoma dobro znane! — Navzoči novinarji so obžalovali kot veliko napako, da na tiskovni konferenci ni bilo nobenega zastopnika Tednika-Kronike. Na to je g. Urank ugotovil, da je bil Tednik povabljen kot vsak drugi koroški list in novinar.

K vsem tem ugotovitvam v odgovorih nekdanjega tajnika NSKS na njegovi tiskovni konferenci je vsak komentar odveč.

ZAVEDNI SLOVENCI NE BOMO VOLILI KAKOR DIKTIRA STEINACHER

OTON ŽUPANČIČ:

Beseda o Prešernu

Ne pričakujte od mene nikake modrosti ali učenosti. Zakaj jaz se nisem nikdar bližal Prešernu po znanstvenih stopnicah ali po filozofskih ovinkih, temveč tako, kakor želim, da bi se mu bližali vi vsi: samo z odprtim čutom, s preprostim, ponižnim srcem, žejnim lepote in resnice. Vedno niso prihajali k njemu tako, temveč s svojimi predsodki in doktrinami in teorijami, zato ga niso spoznali.

Naša književnost je stara nekaj stoletij, naše leposlovje samo toliko desetletij, kolikor jih je preteklo, odkar je izšla knjiga Prešernovih poezij. To je prva manifestacija slovenskega umetniškega duha, tako vzvišena nad vsem, kar so Slovenci dotlej dosegli v svojem jeziku, da so bili le redki tisti, ki so spoznali ves pomen Prešernovega življenja in dela. Mi danes, ki se mu spoštljivo klanjamo kot svojemu svetlemu mojstru in vzorniku, se globoko zavedamo, da tudi vse poznejše generacije pri nas niso ustvarile umetnine, ki bi jo smeli postaviti kot enakovredno poleg Prešernove.

V Prešernovi besedi je centralna ideja slovenstva. A to slovenstvo ni nikaka omejena domačnost, nikaka sentimentalna idiličnost, nikak plah in ozkosrčen pogled na življenje. Ne, to slovenstvo je tako globoko, kakor vse trpljenje človeškega srca z vsem obupom, strahom in strastjo, slastjo in bolečino in je po duhu tako široko kakor ves svet. V šoli se učite, kako je Prešern gojil vse mogoče umetne oblike: tercina, ottava rima, španska asonanca, distihon, anakreontska kitica, triolet, glosa, gazela, sonet in potenciran sonet: — sonetni venec še z akrostihom po vrhu; vedeti pa morate, da ni niti ena njegova vrstica pisana samo za voljo blagoglasja in forme, nego da je vsa vnanja oblika pokorna in voljna služabnica notranje pesnikove ideje. Prešernova poezija je na tistem višku popolnosti, kjer se ne more več govoriti zase o formi in zase o vsebini: forma in vsebina je eno, organičen plod duševnega snovanja pesnikovega.

To je tista odlična veličina Prešernova: kakor je pri njem oblika in vsebina eno, tako je eno Prešeren-človek in Prešeren-poet. Za vsako njegovo pesmijo, za slehernim njegovim stihom čutim novo postajo njegovega duha. Nič ni slučajnega, nič samo približno ali zavoljo lepšega rečenega, vse se veže in plete samo zato, da nam je čim jasnejša vsaka poteza duševne foziognomije poetove. — Prešeren je bil v življenju nesrečen človek, v ljubezni tako beden, kakor le more biti beden in nesrečen kdo na zemlji. Ali njegovo poslanstvo je bilo vse potrpeti, vse preboleti, zatreti up in strah, to se pravi, odreči se vsej sreči na svetu in se tako preko vsega pozemskega povzpeti do zadnjih spoznanj zase in za svoj narod. V „Pevcu“ nam je povedal, kako se je zavedal svoje dolžnosti, ki mu jo nalaga pevski poklic z vso neizprosnostjo: „Stanu se svojega spomni, trpi brez miru“. Samo s to žrtvijo in odpovedjo je mogla nastati njegova večna knjiga, samo zavoljo nje je hotel in mogel toliko trpeti, zavoljo nje se je odpovedal celo smrti.

Jaz ne grem nikdar iz domovine, da ne bi vzel vsaj Prešerna s seboj, in vam, mladi prijatelji morem samo svetovati: omislite si njegovo knjigo, poglabljajte se vanjo, in potem mi ni treba več reči, da se nikar ne ločite od nje. Zakaj čim bolj se boste poglabljali v Prešernov svet, tem več lepote vam bo žarelo iz nje, tem več skrivnosti vas bo vabilo vedno in vedno k njej. In ljubili boste Prešerna, kakor je vreden ta edinstveni duh.

Prešerna ljubiti pa se pravi, ljubiti lepoto in resnico in pravico; ljubiti slovenstvo brez šovinizma in ljubiti človeštvo in vse narode brez hlapčevstva in poniževanja; enak z enakim. Prešeren s svojo visoko knjigo, ki govori o človekoljubju, o bratstvu vseh narodov, nam je pridobil pravico, stati v krogu kulturnega človeštva kot majhen, a ne brezpomemben člen. Pomnite to vi, ki vas je usoda postavila na periferijo slovenstva.

Ljubiti Prešerna se pravi, ljubiti svobodo misli in besede, svetovnega nazora in vere. Kdor se drži Prešerna, se drži prave mere in jasne harmonije, odmeta vnanji nakit, zavrača frazo in mu je samo do jedra.

Spoštovati Prešerna-pesnika in Prešerna-človeka, se pravi spoštovati človeško bedo in spoznati pomen in potrebo trpljenja za idejo. Prav pojmiti Prešerna, se pravi pojmiti sebe in vzeti svojo usodo nase, pa naj bo še tako bridka, jo preizkusiti do zadnjega grenca in jo premagovati v pokorni službi vseobčega življenja. Umetnik ne more biti vsak, človek pa, ki po svoje verno in vdano služi narodu in človeštvu, je lahko vsak najmanjši izmed nas.

Zato še enkrat: L j u b i t e P r e š e r n a!

JOSIP STRITAR:

Prešernove poezije

Ako hitro pregledamo Prešernove poezije, že vidimo, kako so mnogovrstne in različne, dasi je tako majhno njihovo število. Od nežne pesmi, ki pohlevno boječe prosi dekle prijaznega pogleda, do ostre zabavljice, ki zbada s svojim želom nasprotnika tam, kjer ga najbolj skeli; od vesele pesmi, katero popeva vriskaje mladi vojak, svoje mladosti in kreposti vesel, do žalostne zdravljice, ki poje,

da ni nesrečen, kdor v grobu leži

kolik razloček! In vse te pesmi, tako različne — po svoje dovršene! Zdaj ti bo ta bolj všeč, zdaj ona; kakor ti je pri srcu, ko jih vzameš v roke.

Prvi pogled pa nam tudi kaže, da je veliko več kakor vseh drugih med Prešernovimi pesmimi takih, ki pojo o ljubezni. V sonetnem vencu izpoveduje:

Vse misli zvirajo z ljubezni ene (I.)
Srce mi je postalo vrt in njiva,
kjer seje zdaj ljubezen elegije. (IV.)

Ljubezen je torej središče, okoli katerega se sučejo vsi pesnikovi čuti. Ljubezen, čista in neoskrunjena, je gotovo mogočen, tudi blag čut, ki človeka povzdiguje, čisti in nagiblje k blagim dejanjem; vendar ne more popolnoma polniti moškega srca.

Poglejmo malo globlje Prešernove poezije! Katere čute še nahajamo v njih? Kmalu nam bo očitno, da razen ljubezni do izvoljene device pesnika posebno navdaja ljubezen do domovine, ki se tako naravno strinja z njo:

Solze z ljubezni so do tebe vroče,
iz domovinske so ljubezni lile.
(Son. venec IX.)

Ali ta ljubezen mu zbuja le žalostne čute. Vesel ni pogled v pretekle čase:

Na tleh leže slovenstva stebri stari,
v domačih šegah utrjene postave;
ječe pod težkim jarmom sini Slave,
le tujcem sreče svit se v Kranji žari,
ošabno nosjo ti pokonci glave!
(Krst pri Savici)

Žalostna je sedanjost, ker

Zemlja slovenska, predraga dežela
. . . zdaj ima grob komaj za nas.
(V spomin Andreja Smoleta.)

Up mu vzdiguje le pogled po širokem svetu, ker vidi, da

največ sveta otrokom sliši Slave.
(Uvod h Krstu pri Savici.)

Pomagati ne more svoji nesrečni domovini, ki jo zapuščajo lastni sinovi; obrača se proti nebu z milo prošnjo:

Da bi nebesa milost nam skazale!
Otajat Kranja našega sinove,
njih in Slovencev vseh okrog rodove,
z domačmi pesmam Orfeja poslale!
Da bi nam srca vnel za čast dežele,
med nami potolažil razprtije
in spet zedinil rod Slovenšne cele!
(Son. venec VII.)

Uslišana bo njegova molitev — v duhu že gleda lepo prihodnost in prerokuje jo nam in sebi na tolažbo:

Vremena Kranjcem bodo se zjasnile,
jim milši zvezde kakor zdaj sijale.
(Son. venec II.)

Kdo je kdaj bolj goreče ljubil svojo domovino, kdo globokeje čutil in žaloval o njeni nesreči, kdo je kdaj tako lepo podobo dal temu čutu? Domoljubje je torej drugi poglavitni čut našega pesnika; sam ga postavlja poleg svoje ljubezni.

Pa razen teh dveh idej se nam kaže v Prešernovih poezijah še druga. Pesnik je nesrečen, njegove poezije

iz krajev niso, ki v njih sonce sije.
(Son. venec V.)

Tolaži se z usodo vseh pevcev:

Le začniva pri Homeri,
slep je, kdor se s petjem vkvarja,
(Glosa.)

Pevec ni nevoščljiv tistim, ki hlepe vedno po denarju; on ne potrebuje posvetnega blaga:

Koder se nebo razpenja,
grad je pevca brez vratarja,
v njem zlatnina čista zarja,
srebrnina rosa trave,
s tem posestvom brez težave
on živi, umrje brez dnarja.
(Glosa.)

Bolečine njegove izhajajo iz drugega vira. Komaj mu je minila „življenja lepši polovica“, že poje:

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!
Veselja dokaj strup njegov je umoril;
sem zvedel, da vest čisto, dobro djanje
svet zaničvati se je zagovoril.
Ljubezen zvesto najti, kratke sanje!
Zbežale ste, ko se je dan zazoril.
Modrost, pravičnost, učenost, device
brez dot žalvati videl sem samice.
Te videt, grje videti napake,
je srcu rane vsekalo krvave.
(Slovo od mladosti.)

Premišljevaje svoje preteklo življenje se pesnik spominja svoje mirne rojstne vasice. Da bi je ne bil nikdar zapustil! Mirno bi mu bili tekli dnevi v nedolžnosti in srečni nevednosti — ali

mladenča gledati je gnalo
naključje zadnjih dni, dokler na poti
prihodnosti bilo je zagrinjalo.
Zvedrila se je noč, zija nasproti
življenja gnus, nadlog in stisk nemalo,
globoko brezno brez vse rešne poti.
(Popotnik pride v Afrike puščavo.)

Trpljenje mu ne preneha, nazadnje

navadile so butare se pleča
in grenkega se usta so bokala.
Otrpnili so udje mi in sklepi
in okamenelo je srce preživo.
Strah zbežal je, ž njim upanje goljfivo.
(Čez tebe več ne bo, sovražna sreča.)

Strašno stanje! Ali ni le njegovo, ampak vsakega pevca, ki mu ne sme biti — pretežko

v prsih nosit al pekel al nebo!
(Pevcu.)

Pridejo pa ure, ko ne more več prenašati „življenja peze“. Življenje mu je „Ječa“, kliče smrt, da bi ga rešila iz nje:

Prijazna smrt, predolgo se ne mudi,
ti ključ, ti vrata, ti si srečna cesta,
ki pelje nas iz bolečine mesta
tje, kjer trohljivost vse verige zgrudi.
(Življenje ječa, čas v nji rabelj hudi.)

„Za dvig kulturne zavesti našega naroda in s tem tudi za dviganje njegovega ponosa in narodne zavesti in samozavesti bodi en teden v letu posvečen slovenski kulturi. Ta teden naj se začne ali zaključi z dnevom Prešernove smrti, ki bodi naš kulturni praznik . . . Prešeren je osrednje žarišče in temelj naše kulture, zato postani obletnica njegove smrti naš kulturni narodni praznik.“

S temi besedami je prvi slovenski parlament, Slovenski narodnoosvobodilni svet, že na osvobojenem ozemlju dne 1. februarja 1945 utemeljil zakon, s katerim je bil dan obletnice smrti Franceta Prešerna — 8. februar — proglašen za kulturni praznik vsega slovenskega naroda.

Tudi letos, ko bo v nedeljo ves slovenski narod obhajal obletnico smrti našega pesnika-velikana, se ga bo spominjal kot svojega genija, moža, ki je s svojim velikim delom postavil granitni temelj za vse življenje in bodočnost našega rodu, moža, ki je pravo žarišče slovenske misli, mimo katerega ni mogla nobena resnično slovenska misel. Zato prav ob obletnici Prešernove smrti, na kulturni praznik slovenskega naroda, izpovemo z Otonom Župančičem: Prešeren in njegovo delo pa žari čedalje svetleje in bo tudi za naprej slovenskim dušam zanesljiv vodnik na poti v bodočnost.

FRANCE PREŠEREN:

Krst pri Savici

UVOD

Valjhun, sin Kajtimira, boj krvavi
že dolgo bije za krščansko vero,
z Avreljem Droh se več mu v bran ne stavi;
končano njino je in marsiktero
življenje, kri po Kranji, Korotani
prelita napolnila bi jezero.
Gnijo po polju v bojih pokončani
trum srčni vojvode in njih vojščak.,
sam Črtomir se z majhnim tropom brani.
Bojuje se najmlajši med junaki
za vero staršev, lepo bog'njo Živo,
za Črte, za bogove nad oblaki.
On z njimi, ki še trd'jo vero krivo
beži tja v Bohinj, v Bistriško dolino,
v trdnjavo zidano na skalo sivo.
Še dan današnji vidiš razvalino,
ki Ajdovski se gradec imenuje,
v nji gledaš Črtomirovo lastnino.
Devetkrat večji množ'ca jih obsuje,
in zveste straže krog in krog postavi,
odvzame up jim vse pomoči tuje;
visoke odre tamkaj si napravi,
zidovje podkopuje, vrata seka;
ne polasti se njih, ki so v trdnjavi.
Šest mescev moči tla krvava reka,
Slovenec že mori Slovenca, brata —
kako strašna slepota je človeka!
Ko niso meč, sekira in lopata
jih mogle, lakota nepremagljiva
preti odpreti grada trdna vrata.
Dalj Črtomir jim reve ne zakriva,
besede te tovaršem reče zbranim:
„Ne meč, pregnala bo nas sreča kriva.
Le malo vam jedila, bratje, hranim,
branili smo se dolgo brez podpore,
kdor hoče se podati, mu ne branim;
kdor hoče vas dočakat' temne zore,
neproste dni živet' nočem enake.
ne branim mu, al jutra čakat' more.
S seboj povabim druge vas junake,
vas, kterih rama se vkloniti noče;
temna je noč, in stresa grom oblake;
sovražnik se podal bo v svoje koče,
le majhen prostor je tja do goščave,
to noč nam jo doseči je mogoče.
N a j v e č s v e t a o t r o k o m s l i š i S l a v e,
tja bomo našli pot, kjer nje sinovi
si prosti vol'jo vero in postave.
Ak pa naklonijo nam smrt bogovi,
manj strašna noč je v črne zemlje krili,
ko so pod svetlim soncem sužni dnovi!“
Ne zapusti nobeden ga v ti sili,
molče orožje vsak si svoje vzame,
strahljivca v celem ni imel številí;
al komaj vrata so odprta, vname
se strašni boj, ne boj, mesarsko klanje:
Valjhun tam s celo jih močjo objame.
Tud' on se je zanesel na njih spanje,
prelesti mislil je ozidje grada
in ponevedoma planiti nanje.
Ko svojo moč vihar najbolj razklada,
okrog vrat straža na pomoč zavpije,
in vstane šum, da mož za možem pada.
Ko se neurnik o povodnji vlije,
iz hriba strmega v dolino pade,
z derečimi valovami ovije,
kar se mu zoper stavi, se ne vgane,
in ne počije pred, da jez omaga;
tak vrže se Valjhun na nekristjane.
Ne jenja pred, dokler ni zadnja sraga
krvi prelita, dokler njih kdo sope,
ki jim bila je vera čez vse draga.
Ko zor zasije na mrličev trope,
leže, k' ob ajde žetvi, al pšenice
po njivah tam leže snopovja kope.
Leži kristjanov več od polovice,
med njimi, ki so padli za malike,
Valjhun zastonj tam išče mlado lice
njega, ki kriv moritve je velike. —

ILKA VAŠTETOVA:

NASELITEV

Oblaki prahu so se dvigali nad njimi, orožje se je svetlikalo v soncu. Zmagoslavno vriskaje in pevaje so se zapodili Sloveni po emonskem polju; spredaj nepregledne vrste konjenikov, urejenih po stotnijah kakor bizantinske legije, z blestečo opremo, podobno bizantinski — saj so se Sloveni naučili bojevanja v neprestanih bojih z Bizantinci. Zadaj pa so se valile trume pešcev, oboroženih s sulicami in ščiti, z loki in pračami.

Med konjenico in pešci so se, z vrvmi povezani med seboj, opotekali bedni ujetniki, krščeniki, ki so jih bili Sloveni polovili v bitkah okrog Poetovie in Celeie.

Za vojsko pa so se podile bogate črede goveje živine, ovac in drugih domačih živali ter škripale visoko naložene telege najrazličnejšega blaga. Pastirji, žene, otroci in starčki so spremljali peš in na vozovih ta del slovenske vojske; zaključil jo je še močan pehotni oddelek, da zavaruje vojski hrbet.

Na čelu mogočne slovenske vojske je jahal vojvoda Nepokor in ob njegovi strani četa starešin. Za starešinami pa so jahaji trije vojvodovi sinovi: dvajsetletni Valuk, za leto dni mlajši Stojmir in štirinajstletni Velan.

„Prednja straža je javila očetu, da je vsa dolina prazna,“ se je oglasil najmlajši.

„Danes ne bo boja,“ je namršil obrvi Valuk, močan mladec, širokih pleč, zagorelega obraza, svetlozlatih las ter modrih oči — kakor vsi Nepokorovi sinovi in večina Slovencev.

„Meni prav,“ je pristavil Stojmir, „želim si miru in stalnega bivališča.“

„Da seješ drobna zrnca in rediš debele kravice,“ je posmehljivo zbadal starejši brat.

„Lepa je ta dolina. Morda se tu naselimo,“ je miroljubni Velan okrenil pogovor, da potlači preteči prepir med starejšima bratoma.

Zdajci se je spredaj zabliskal vojvodov mogočni meč visoko nad glavami starešin. Vojska se je ustavila.

„Razhod!“ so zatrobili trobentači.

Vojska se je razgrnila po emonskem polju. Iz bližnjih gozdov so privlekli les, zakurili ognje in postavili šotore. Krščeniki so prinašali polna vedra vode iz reke, klali živino in jo pekli in kuhali pri ognjih.

Vojniki so polegli okrog ognjev, pili vino, ki so ga naplenili okrog Poetovie, se veselili počitka in ugibali, kaj bo sklenil starešinski posvet. Pogledi vseh so se zopet obračali na ono stran, kamor so odjahali starešine z vojvodom Nepokorom, namreč na hribec, ki je stal, s trdnjavskimi razvalinami pokrit, onkraj reke nad Emono. Vojvoda se je hotel razgledati po dolini, kajti zdela se mu je primerna za naselitev.

„Do Langobardov ne more biti več daleč,“ je dejal, stoječ sredi velmož na razpadlem zidovju vrh hriba in ogledujoč prostrani svet pod seboj.

„Dogovorili smo se z njimi, da se pomaknemo prav do njih,“ je opomnil župan Ratimir, velik hrust in strasten bojevnik z velikimi brazgotinami na obrazu.

„Prav, Ratimir, pojdi ti s svojo župo dalje proti morju, dokler ne trčiš ob Langobarde. Pa vzemi še nekaj žup s seboj. Tu itak za vse ni dovolj sveta, čeprav je dolina velika; glejte, proti južni strani je močvirje. Nekaj žup naj se naseli tu. Gozdove posekajo pa bodo imeli dovolj polja. Ostale župe pa vzamem s seboj in prodremo po dolini ob oni mrzli reki, ki jo krščeniki imenujejo „Savo“. Tam onkraj snežnikov je gotovo še mnogo lepega sveta. Srce mi pravi, da nam bo zemlja tod okrog domovina na vekov veke.“

„Modro govoriš, vojvoda,“ se je oglasil Ratimir, „zakaj bi se ne vrnili nekoč v staro domovino onstran Karpatov?“

Vojvoda je zmajal z glavo.

„Medtem ko smo mi zasedli zemljo na desnem bregu Donave, so med Donavo in Tiso naselili Obri. Brez velikih izgub bi se ne pretolkli skozi njihovo ozemlje.“

„In naša rodna zemlja bo ječala za svojimi sinovi in tujci bodo gospodarili na njej,“ je mrko pristavil Ratimir.

Vojvoda je dvignil glavo in jeklenosive oči so se mu zabliskale:

„Nikdar! Zemljo so že zasedle naše bratske župe. Pozabil si, brat starešina, da je naš rod največji, nasilnejši izmed vseh človeških rodov. Če se dvignemo mi, če se dvignemo vsi Sloveni — vso Evropo zrušimo v prah in pepel.“

„Če se dvignemo vsi Sloveni...“ je tiho ponovil sivolasi starešina Braslav in trpko pomislil na bratske spore, ki so bili krivi, da veliki rod Slovenov ni zavzemal prvega mesta med narodi sveta.

Še enkrat so se starešine ozrli po lepi dolini, po razvalinah velikega mesta, po bogatih gozdovih, po zasneženih planinah v ozadju in zadovoljni so se vrnili v dolino.

(Odlomek iz zgodovinske povesti „Zaklad v Emoni“)

IVAN PREGELJ:

Prilika

Šel je truden človek čez pusto, kamnito polje. Sonce je rezalo kakor nož, neusmiljeno, kot je srce človekovo. Šel je človek in obnemogel. Ni videl poti, ni videl staje ne pastirja v ovčji kučmi. Padel je truden na tla. Takrat je zaslišal glas ljudi ob sebi in dvignil obličje. Videl je tri junake. Bil je prvi odet v bahato odelo in zlato kakor turški aga. Bil je drugi temen, odet v rdeče kot janičar. Bil je tretji temen in tih kot pop Sava na Gori. Potnik je prosil: „Pomagajte!“ Trije junaki pa so vprašali: „Kako?“

„Pot mi pokažite!“

„Izberi voditelja izmed nas!“

Izbral je človek moža, ki je bil kakor turški aga in sta šla. Gredoč je popotnik vprašal: „Kdo si, brate, ki mi kažeš pot?“

Odvrnil je sijajni spremljevalec:

„Pravijo mi Zločin.“

Človek je rekel:

„Pri priči bom legel na tla in umrl. Ti me ne boš vodil.“

In spremljevalec ga je popustil. Človek pa je klical in je stal rdeči človek, kot janičar pred njim in je rekel:

„Vstanj in potuj!“

In sta potovala in je vprašal potnik janičarskega po imenu.

„Pravijo mi Obup!“

Popotni je rekel, naj gre, in je ostal sam. In je prišel spremljevalec, ki je bil kakor pop Sava na Gori. Vodil je potnega in ga pripeljal v selo in k ognjem, da je pil in jedel. Potni človek se je zahvalil in rekel:

„Bodi mi brat! Dober si!“

Odvrnil je skromni in tihi človek, ki je sličil popu Savi z Gore:

„Če sem ti ljub.“

Pobratila sta se in se poslovila. Pa je zaklical potni človek:

„Brate! Lep sem ti! Imena ti ne vem, kako naj te povem, pobratima, družini in deci? Povej svoje ime!“

In rekel je oni, ki je sličil popu Savi:

„Ime mi je Trud!“

IVAN RIBIČ:

O slepcu in o grdi deklici

(ODLOMEK)

Terezi starkin nasvet ni dal spati. Vso noč je bedela in mislila nanj. O, da ji je oživeti Andrejeve oči — da bi gledal sonce in zvezde in gore v snežnem sijaju in polja v zorenju! Kako bi bil srečen, kako srečna ona ob njem. A grenka misel ji je zblodila sanje: videl bi tudi njo — in ali ne pravi mačeha, da je grdoba, strašilo? Andrej pa je sanjal, da ima lepe oči in lica kot jutranja zarja...

Pa se je v nočno bedenje prikradel starkin šepet. Besede iz knjige so zaživele v temi: A ti, ki si mu vrnil luč, boš moral od kačjega pika tretji dan umreti...

Še preden se je čisto zdanilo, je Tereza skrivoma odšla iz vasi.

Bila je že visoko v gori, ko so na dvorih zapeli kokoti. Prav pod najvišji vrh je hitela, da so ji noge krvavele ob ostrem kamenju. Toda ko je sonce vzšlo, ji je v radosti zaigralo srce: v skalovju je zagledala cvet... Droben, rumen cvet — čisto takšen, kot majhna zvezdica sredi noči. Z drhtečo roko je segla po njem. Ukresala je ogenj in v ločku zvarila rožo. In glej — pred nogami se ji je plela majhna pisana kača... Tereza je nastavila roko — strupeni nestvor je hlastno usekal vanjo. Z nožičem je odprla rano in kri je kapnila v lonček.

Sonce je vzšlo in razlilo toploto čez gore.

Tereza je tekla, hitela...

Zasopla, do smrti utrujena, a srečna brez meje, je našla Andreja v vrtiču.

„Andrej!“ je samo rekla in mu z zdravilom oblila mrtve oči.

„Tereza!“ je kriknil in skril obraz v dlani. Ko ga je dvignil — je zajokal v sonce, v dan. „Tereza — jaz vidim...“ je jokal Andrej.

Otrla mu je solze, srce pa ji je stisnil strah: zdaj, zdaj se bo odvrnil od nje, saj se bo zbal njene grdote.

On pa se je, s srečo v živem pogledu, zagledal v njo.

„Sanjal sem, da si kot jutranja zarja, tvoje oči kot nebo in lasje kot zoreče polje... Pa si še lepša, Tereza! Še lepša, kakor so bile moje sanje. Resnico mi je govorilo srce!“

Oklenil se je njene roke in jo popeljal čez vrt, v hišo sredi jablan in češenj.

„Oče! Mati!“ je vzkliknil na pragu. „Jaz vidim! Poglejta njo, ki mi je dala pogled.“

Starša sta strmela v sina in dolgo nista mogla verjeti resnice. Potem pa je oče dvignil roke in ju sklenil:

„Bodita srečna, otroka!“

Prevelika je bila Andrejeva sreča, da bi odlašal z ženitvijo. Skoprnel bi od hrepenenja, če bi mu moral miniti še kakšen dan brez Tereze.

Z očetom sta vabila v goste žlahto od blizu in daleč.

„V treh tednih bo svatba!“ sta naročala oba.

Minil je teden, pretekel je drugi. Vas je spoznala Terezo in se čudila njeni lepoti.

„Da bi jo zlodej!“... so vaščani bentili nad mačeho. „Prelepo ji je bilo dekle, zato jo je skrivala pred nami.“

Prihajal je tretji teden. Še dan — in Andrej se bo za vedno zvezal z lepo Terezo.

Ona je vezla poročno obleko. Solze so namakale šive.

„Zakaj jočeš?“ jo je v skrbi vprašal Andrej.

„Od sreče,“ je rekla in mislila na jutrišnji dan, ko bo svatba — in ko bo minil tretji teden, od kar jo je v roko vsekala kača...

(Iz knjige „Povesti z gora“)

Prešeren na Rabu

V pritličju, v nekdanjem velikem salonu hotela, so bili postavljeni pogradi v dvoje nadstropij. Še tista majhna iz opeke napravljena peč je bila razbita. — Zunaj je tulila burja, pripogibala veje cipres, lovorja, mirte in palm, kot bi jih hotela do kraja zlomiti, prodirala skozi špranje v hiše in razbijala šipe, če niso bila okna dobro zaprta. Na steklih se je nabirala debela plast soli, ki jo je veter prinašal z morsko vlago. Zavoljo nje je bilo v hišah še bolj mračno. Tla so bila hladna in kamnita, na stropu se je nabirala vlaga v debelih kapljah, ki so brezobzirno padale na internirance po pogradih.

„Imate kako knjigo? Dajte, prinesite nam knjigo, slovensko knjigo!“

Isto vprašanje, ista prošnja po vseh nadstropjih, v vseh sobah, kakor da jih bo knjiga ogrela, kakor da jim bo razsvetlila mračni, pusti dan, kakor da jim bo prinesla odrešenje. Tako so si želeli knjige!

Ljudje so se jeli prebujati. Niso več brezbrižno polegali po svojih ležiščih, kljub sivemu dnevu so sedeli na pogradih in se živahno razgovarjali. Že so se zanimali za svojo okolico in prvo, kar so si želeli, je bila knjiga, je bila beseda, ki so jo tako dolgo pogrešali.

Bili so po večini sami kmetje in delavci. V njih se je oglasil zdravilni glad, bil je kakor znamenje okrevanja po težki bolezni.

*

Bilo je skoraj nemogoče prinesti knjigo skozi ječe in številne karabinjerske preglede, pri katerih so našli in pobirali celo igle, škarjice in zrcala. Pisana slovenska beseda bi ne našla milosti v njihovih očeh.

Toda nekaj se nam je vendar posrečilo pretihotapiti Prinesli smo v taborišče drobno knjižico, žepno izdajo Prešernovih poezij, ki je bila spremljevalka in prijateljica premnogega slovenskega človeka v teh letih.

Roke so se željno stezale po edinem izvodu. Da bi imeli knjigo vedno pri sebi, so jo prepisovali. Okorne, pisanja nevajene roke so prepisovale besede samotnega pevca, ki je nekoč pred sto leti, zajel svoje in svojega rodu sanje v posodo bleščeče pesmi.

Možje so prepisovali drug od drugega, prepisovali na pisemski papir, na ovoje starih pisem, na ovojni papir, kamor koli. Prepisi so romali iz sobe v sobo, iz okrevališča v okrevališče, v taborišču iz šotora v šotor. Prešeren je prišel med svoje rojake, med internirance, prišel na Rab in razdajal svojo svetlo besedo tisočem in tisočem, ki so jo željno iskali.

Redkokje in redkokdaj je kak pesnik tako neposredno govoril svojemu ljudstvu, malokdaj se je primerilo v zgodovini, da bi govoril rojakom v pregnanstvu, v dneh najtežjih preizkušenj. Malokateri pesnik svetovnega slovesa je bil med svojim ljudstvom tako, kakor je bil Prešeren med nami. Bilo je to zmagoslavje Prešernove jasnovidne besede.

Prešernova beseda je pomagala dajati ljudem tisto, brez česar ni mogoče obstati v življenjskem boju: pomagala je osvetljevati njihovo pot in jim kazati cilj. Pomagala se je bojevati proti otopelosti in vdanosti v usodo, ki se je kakor težka kužna bolezen širila po taborišču. Pomagala je dramiti rojake, jih dvigati k uporu in zavestno stremeti k smotru.

Knjižne novosti

Izšla je knjiga „Povesti z gora“, v kateri je pisatelj Ivan Ribič zbral devet povestic, iz katerih govori bajeslovje, tesno združeno z vsakdanjim življenjem in dogajanjem. „Povesti ustvarja življenje; bridkosti, lepote in hrepenenja ljudskih src jih dvigajo v svet fantazije, pravljičarji jih ugrabljajo pozabi.“ Tako je zapisal o povestih avtor in s tem povedal, da je tudi njegove povesti v bistvu pisalo resnično življenje in da jim je pisatelj dodal le še zunanji okras ter jih tako dvignil iz prepada pozabe in jih približal ljudstvu.

Zbirka Ribičevih povestic je v prvi vrsti namenjena mlademu človeku, kateremu naj bi pomagala spoznavati bližnji in daljnji svet, mu podala roko in ga spremljala v življenje. Prav tako pa bodo radi segli po mični knjižici tudi starejši, odrasli, da jim olepša večerne ure, ko se po dnevnem delu odpočivajo v toplo zakurjeni sobi. Zato bo dobrodošla v sleherni hiši, zlasti v družinah, kjer šolska mladina išče čtivo in le prepogosto najde manjvredne, plebke in več ali manj neprimerne knjižne izdaje, prepolne lepodonečih melodij in neživljenjskih fantastičnih utvar, ne pokažejo pa življenja takšnega, kakršno v resnici je. Prav to pa je hotel Ribič v privlačni in lahko dojemajoči obliki posredovati doraščajoči mladini s svojo zbirko „Povesti z gora“ in so njegove povestice le drugačne od tistih, kjer „se dobro poplača in zlo kaznuje, zakaj življenja ne žlahtnijo le želje človeka, marveč tudi žrtve njegove...“

In tako se vrstijo in prepletajo v njegovi knjižici trpljenje, zapostavljanje, izkoriščanje, sovraštvo in žalost, na drugi strani pa požrtvovalnost, ljubezen, sreča, zadovoljstvo in veselje. Uboga deklica-sirota Tereza žrtvuje samo sebe, da vrne slepemu Andreju vid; mladi pastir Gabor pozabi svojo hvaležnost do belega kozla, ki ga je rešil iz smrtne nevarnosti, in konča svoje življenje v prepadu med skalovjem, zato pa veseli godec Miha s svojo pesmijo premaga samega divjega moža. Zvestobo do smrti je obljubila in držala tlačanu Marku Anka, hči kmeta-svobodnjaka, ki jo je hotel poročiti z graščakom, in Jakob je žrtvoval svoje želje, ki mu jih je obljubila izpolniti bela srna, samo da je vrnil hromi deklici zdravje in rešil kmete-tlačane strašnega graščaka Martina. Kipar Matija šele v tujini spozna, da je le doma mogoče ustvarjati največje umetnosti; Orlič, ki ga je kot majhno dete rešila in preživljala mati-orlica potem, ko mu je mater ubil sneženi plaz. Zadnja povest pa pripoveduje o ribiču Roku in pastirici Jelki, ki sta zaman pričakovala sreče: nevoščljiva hči mlinarja ju je zvabila na skalo nad jezerom in oba palnila v globino.

Devet pravljic — devet povesti iz resničnega življenja. To je vsebina Ribičeve knjige „Povesti z gora“, ki jo je založilo uredništvo „Gorenjskega glasa“ v Kranju, okusno opremil in ilustriral pa prof. Pavel Pirih. —rj.

KOLEDAR

Petek, 6. februar: Doroteja, Tit.
Sobota, 7. februar: Romuald
Nedelja, 8. februar: Janez Matajski
Ponedeljek, 9. februar: Apolonija, dev
Torek, 10. februar: Sholastika

SPOMINSKI DNEVI

7. 2. 1809 — Rojen v Goričah v Ziljski dolini narodni buditelj Matija Majar-Ziljski.
8. 2. 1849 — Umrl v Kranju dr. France Prešeren — 1864 Umrl na Dunaju Vuk Štefanovič Karadžič.
9. 2. 1871 — Rojen v Doslovičah pri Breznici pod Stolom na Gorenjskem pisatelj in dramatik Fran Saleški Finžgar — 1881 Umrl veliki ruski pisatelj F. M. Dostojevski — 1943 Pri Ligojni je bil ustreljen slovenski pesnik Rob, ki so ga zajeli Italijani.
10. 2. 1837 — Umrl največji ruski pesnik Alexander Puškin.

Slovenska kmečka zveza naznanja:

Vabilo

Udeleženke šiviljskega tečaja v Žitari vesi vabijo na zaključno prireditev, **ki bo v nedeljo, dne 15. februarja 1953, v Prosvetnem domu.**

Spored:

Od 8. do 18. ure **razstava šiviljskih izdelkov,** ob 14 uri **kulturna prireditev s petjem in prizori šaljivega značaja.**

Vabimo k številni udeležbi!

POUČNI IZLET K ČUTNIKU

Slovenska kmečka zveza priredi v nedeljo, dne 8. februarja 1953 poučni izlet k Čutniku, Zgornja Bela v Ziljski dolini. K udeležbi so vabljeni vsi kmetovalci, ki se hočejo seznaniti z sodobno ureditvijo.

Udeleženci iz Podjune imajo možnost, da se odpeljejo z vlakom, ki pelje ob 6.10 uri iz Pliberka in pride v Celovec ob 7.15. Ob 7.32 uri vozi vlak iz Celovca v Beljak, od tam pa ob 8.43 uri naprej do postaje Vellach—Kühnburg, kamor pride ob 10.31 uri. Od postaje do Čutnika je približno 20 minut hoda.

Pri Čutniku se bomo zadržali približno 4 ure, da si ogledamo posestvo.

Domov se peljemo z vlakom ob 15.25 uri in smo ob 16.20 uri v Podkloštru, ob 17.05 uri v Beljaku, ob 17.32 uri v Celovcu.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

Vabilo

Slovensko prosvetno društvo „Peca“ Šmihel nad Pliberkem bo priredilo v nedeljo, dne 8. februarja 1953, ob 14.30 uri pri Šercerju

igro: **„Teta na konju“**

Kakor vedno, pričakujemo tudi tokrat na naši domači prireditvi prav številno udeležbo.

Slovensko prosvetno društvo Radiše bo priredilo v nedeljo, dne 8. februarja t. l., ob 14.30 uri v dvorani pri cerkvi igro

„DIVJI IN NEDELJSKI LOVCI“

Vabimo k številni udeležbi!

Po naši zemlji

St. Pavel v Ziljski dolini

Brez slovesa je odšel nemški duhovnik Josef Leitner, ki nam ga je škofijski ordinariat med drugo svetovno vojno leta 1943 poslal kot župnika. Leitner je bil pravzaprav poljskega rodu. Pisal se je poprej Lepiarczyk. Še med prvo svetovno vojno je kot kaplan nosil to svoje poljsko očetovo ime. Potem se je pa premislil, verjetno se je sramoval svojega poljskega porekla in se prekrstil v Leitnerja. Na Koroško je prišel v letu 1913 iz Pruske Šlezije. Rojen je bil v Labandu, okraj Gleiwitz. Čeravno je skoro že deset let bil kot župnik na naši fari, se mu ni zdelo vredno in potrebno, da bi se naučil vsaj za silo slovenščine. Vse v cerkvi in tudi v šoli je ponemčil, bil je goreč germanizator.

Zaradi tega ga je verjetno škofijski ordinariat tudi pohvalil. Saj nam škof po drugi svetovni vojni z Ziljsko dolino pošilja samo vnete Nemce, nezmožne slovenskega jezika, za župnike, kakor je to tudi župnik Paul Rudolph na župniji v Borljah, ki je istotako kakor Leitner, doma iz Zgornje Pruske Šlezije. V Borlje je za župnika prišel leta 1942, pa se do danes ni priučil niti ene besedice slovenski. Tudi on je vpeljal samo nemško bogoslužje in verouk poučuje v nasprotju z določili šolske odredbe tudi slovenske otroke samo v nemškem jeziku. Trenutno so skoraj vse slovenske fare na sončni strani Zilje brez stalnih župnikov. Kakor slišimo, bodo vse te zasedli nemški duhovniki.

Ziljani opozarjamo, da naj ordinariat ne pozabi, da smo Slovenci in skoraj brez izjeme govorimo slovenski. Če ne, smo mnenja, da bo tudi na cerkvenem področju treba razkrinkati vso hinavščino in germanizacijsko delo.

Lipa nad Vrbo

Ugotavljati moramo, da smo na pogrebu našega zaslužnega rojaka Jake Reichmanna zaman iskali predstavnike celovškega vodstva Narodnega sveta. Izgleda, da se jim je pokojni Reichmann s svojim političnim testamentom preveč zameril, ko je ugotovil potrebo tesne povezave z materinskim narodom in obsodil ozkosrčno strankarsko njihovo politiko.

Bilčovs

V stari naši domači narodni pesmi pojemo med drugim tudi to-le kitico: „Oba se pa tantr za mizo podava, naj se prepira noj tape cijv svijt.“ Da nas v naši dobri volji ne motijo razna nesoglasja in prepiri v svetu in okrog nas, to smo že enkrat povedali v našem Vestniku. Volilna bitka se bije pri nas v deželi. Proti slovenskemu pouku v naših ljudskih šolah se je zagnal boj, a kljub temu nas vse to ne moti in vznemirja, saj vemo, da mora končno zmagati pravica. Rajši vam, dragi bralci Vestnika, hočemo poročati o veselem dogodku, kateri je spravil v veselo razpoloženje ne samo dve hiši ali dve vasi naše fare, ampak skoro bi rekli cela naša fara je bila zastopana pri veselem in pomembnem dogodku, ko sta si dne 25. januarja t. l. v župni cerkvi v Bilčovsu podala k trajni zakonski zvezi roke Lorenc Šelandr, p. d. Tišlar v Kajzazah in Urška Krušic, p. d. Rupijava v Velinji vesi. Številni svatje, nad 60 po številu, so se po končanih cerkvenih obredih, katere je opravil č. g. župnik Štih, zbrali v gostilni pri Miklavžu v Bilčovsu. Ženina je spremljala tudi tukajšnja požarna bramba, katere vnet aktivni član je že več let naš Lori Šelandr.

Do jutranjih ur je trajalo svatovanje, vrstil se je vrisk, petje in godba, tako da res nismo imeli vzroka, da bi rekli, da je vse predolgo trajalo. Miklavževa kuhinja pa je poskrbela za izvrstna jedila, klet pa za dobro pijačo. Nevestin stric Andrej Krušic, p. d. Motej na Vesavi, pa je s svojimi tako živo pripovedovanimi smešnicami spravil vsakega navzočega v prisrčen smeh. Med svatovsko gostijo je povzel besedo č. g. župnik Štih, ter v svoji napitnici želel novoporočencema mnogo sreče in božjega blagoslova, ter poudaril tudi, da naj ostaneta kot mož in žena zvesta vzorom, ki sta jih prejela od njenih staršev. Tudi je pristopil k novoporočencema načelnik tukajšnje požarne brambe g. Kröpfl Šimen ter v lepih besedah izrekel čestitke in voščila požarne brambe. Naši pevci pa so mlademu ženinu in nevesti zapeli v pozdrav lepo našo pesem: „Zadoni nam, zadoni“. Tej pesmi se pridružujemo tudi mi z besedami: Pozdravljena tisočkrat! Naj spremlja vaju na zakonski poti medsebojna ljubezen in sonce sreče!

Podgora pri Rudi

Minulo nedeljo dopoldne je v poslopju gozdnega delavca Janeza Vodivnika v Podgori izbruhnil požar, kakor domnevajo zaradi kvarnega dimnika. Gospodarsko in stanovanjsko poslopje, ki je bilo zgrajeno pod eno streho, je pogorelo do temeljnega zidovja. Čeprav sta prispeli požarni brambi iz Rude in Grebinja prav kmalu na kraj nesreče, si zaradi pomanjkanja vode nista mogli dosti pomagati, pač so možje krepko pomagali pri reševanju živine in inventarja. Nastalo škodo cenijo na okoli 60.000 šilingov.

Vidra ves — Cirkovče

Veliko kmečko poročno slavje smo praznovali minuli ponedeljek pri Brezniku v Pliberku. Poleg ženina in neveste so bile zastopane vse funkcije, ki se za tako ugledno svatovščino spodobijo, kakor „teta“ in „camar“, „mož“ in „široka“ in na ovenčanih vozovih so navozili številne svate. Roko za skupno življenjsko pot sta si podala Jurij Maček, mladi Dirntiš v Vidri vesi in Štefka Pratnekar, p. d. Štavdakarjeva v Cirkovčah. Pri Brezniku so gostje, številni sorodniki in znanci ženina in neveste, zasedli zgornje prostore, kjer so se ob dobri postrežbi iz Breznikove kuhinje in kleti, godbi in plesu, petjem in šaljivimi domisleki v lepi domačnosti prav dobro imeli in proslavljali pomembni življenjski dan mladega para. Prijetna domačnost, ki so se ji zvečer pridružili še številni „oknarji“, je trajala do zgodnjih jutranjih ur.

Po zadnji juhi, ki so jo edino morali gostje plačati, so se začeli razhajati. Ženin Jurij je povedel svojo mlado ženo na svoj dom v prijazno Vidro ves, kjer njima želimo, da se bosta v družinski sreči prav dobro imela na mnoga leta.

Spodnje Libuče

Minuli petek se je primerila v Spodnjih Libučah na cesti na ovinku mimo pokopališča prometna nezgoda. Traktorja, namreč traktor tvrdke Ignacij Glavar v Spodnjih Libučah in traktor ekonomije Thurn v Pliberku sta se zaletela skupaj. Privesek traktorja Thurnove ekonomije je bil naložen s hlodi ter ga je pritisnilo na obzidje pokopališča. Gozdni delavec Franc Jelen iz Pliberka, ki je stal zadaj na traktorju, je ob zaletu padel na cesto in si zlomil desno nogo.

KONCERTI

pevskega zbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov iz Slovenije na Koroškem

Pevski zbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov iz Slovenije bo prihodnji teden gostoval s pevskimi koncerti v naslednjih krajih:

V nedeljo, dne 8. februarja t. l. ob 15. uri **v Št. Jakobu v Rožu v Narodnem domu,**

v ponedeljek, dne 9. februarja t. l., ob 20. uri **v Št. Janžu v Rožu pri Tišlarju,**

v torek, dne 10. februarja t. l., ob 20. uri **v Bilčovsu pri Miklavžu.**

V naslednjih dneh so predvideni še koncerti:

v Hodišah ali Škofičah, v Št. Vidu v Podjuni, v Globasnici, v Šmihelu nad Pliberkom in na Radišah.

V nedeljo, dne 15. februarja t. l., ob 11. uri **v Železni Kapli** in ob 15.30 uri **pri Cingelcu na Trati.**

Čas in prostor, kjer bodo koncerti, bomo pravočasno naznanili z lepaki in v prihodnjem Vestniku.

Vabimo vse prebivalstvo, da se teh edinstvenih koncertov pevskega zbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov, ki ga bomo imeli priložnost prvič slišati tudi na Koroškem, vsepovsod prav številno udeleži!

43

Zakaj je Zofija tako vzkriknila, ko je slišala za smrt Miličevo? To je bil to pot predmet Šimnove filozofije. Gledajočemu v zemljo se oko zapiči v pismo. Tu v tem pismu bo ključ, ki more pripomoči do rešitve tega vprašanja. In seže po njem z roko, a jo hitro potegne nazaj. Zamisli se. Bi? Zaradi varnosti začne šteti gumbe svojega razdrapanega suknjiča in ko mu zadnji gumb pove, da, odstrani pečat, razbere pismo in bere sledeče:

Veleugledni gospod!

Da je umrl Ambrož, to menda veste, zato je zdaj laže delati na to, da bi se Gavro Tahi oženil z mojo sestro, katero smo po Drmačiču obvestili o Miličevi smrti. Delajte na to od svoje strani, Stepko pa bo od svoje. Stari Tahi še okleva. Moram vam tudi sporočiti, da se kmetje okoli Susjeda hudo puntajo. To mi je nekega dne sporočil Stepko. Pa tega vam naj ne bo preveč mar — ta nesreča bo kmalu minula. Punt bomo zadušili lahko, toda kmečko gibanje nam pride v tem trenutku povsem prav, ker se bo stari volk omehčal. Po teh navodilih se ravnajte, kakor najbolje znate. Brž ko pokopljemo Ambroža, bo moja mati odšla k Stepku na Mokrice, pa bomo tam kopali rov, da sprožimo mine, ki naj razženejo Tahijeve pomisleke. To na vaše znanje. Pozdravlja vas in se vam klanja

vaša vdana
Ana Konjska od Konjščine.

„Oho!“ skoči mali ‚advokat‘ na noge, „glej babo prefrigano! Tahi in Heningovka se hočeta spraviti preko moje glave! Tahi naj še v bodoče komandira na Susjedu! Ne boš pihal kaše, ne, stari hudič! Dobro, da vem. Zadnji gumb na mojem suknjiču pa bom dal okovati z zlatom. Ha! Ha!“ se srečno nasmeje, „tudi gospoda zna varati. Optime*! Sedaj bomo izmenjali kažipote.“

‚Advokat‘ vtakne pismo v nedri in se prepelje čez Savo ter — ne gre na Vukovino.

XXVII.

Drugega dne binkošti leta 1572. se spušča tiha noč na pokrajino, v kateri se sliši samo pljuskanje Save, na kateri je drhtela slaba mesečina. Tik vode, nekoliko oddaljen od Zaprešiča stoji med visokim gostim vrbovjem lesen zapuščen mlin. Tu so pred leti vojaški begunci ubili mlinarja. Od tistega časa je mlin ostal prazen in ljudje so se ga že od daleč ogibali. Pusta odprta okna so zijala v noč, a šumeča voda je igrala okoli lesene razvaline. Slab svit mesečine je prodiral skozi grmovje in vrbove veje na okna. Toda v mlinu se premikajo prikazni, sliši se šepet in človek bi mislil, da imajo tu svoje zborovanje nočni duhovi. Streljaj od mlina leži pod grmom nekaj podobnega ležečemu panju, a ko se premakne, spoznaš človeka, ki leži na zemlji in oprezuje in kdaj pa kdaj prisluškujoč dviga glavo. V mlinu pa ne šepečejo duhovi, marveč živi ljudje. Sredi mlina sedi na mlinskem kamnu Matija Gubec.

Bled je in prepadel, lice je mračno, a mirno, v očeh mu gori čuden plamen. Zraven njega sedi na zemlji Ilija Gregorič in z rokami podpira lice. Nemo gleda predse Pred Gubcem leži na trebuhu Gušetič in se srdito smehlja.

Na prevaljenem sodu leži možak, ki mračno in divje strmi predse, Ivan Svrač iz Pušče, zraven njega stoji suh rusoglav možic, s šilastim nosom, Matija Bistrič iz Trstenika na Sotli. V kotu se naslanja na zid suh dolgin, ki ima na glavo potisnjeno kapo iz kunovine, Ivan Turkovič iz Zaprešiča, a za Gubcem se je razkoračil plečat črnolasec trdega obraza in živahnih oči, kmet Pasanec iz Stubice.

„Bratje“, mirno spregovori Gubec, „zbrali smo se v tihi noči, da se kot bratje in ljudje dogovorimo, kaj nam je storiti. Vsi veste, kaj nas peče in boli, nas kmete v susjedskem in stubiškem gospostvu. Osmo leto teče, odkar je Tahi z nasiljem in prevaro pregnal stare gospodarje, osmo krvavo leto, odkar kakor razpeti mučeniki ždimo na tej trdi zemlji, kjer si moremo le s težkim delom pridobivati svoj vsakdanji kruh. Mučili smo se, a sadove naše muke nam je ugrabil Tahi, znojili smo se, a svoj znoj smo potrošili za Tahija. On nam je snedel naše žito, popil naše vino, ukral naše groše, zaplenil našo živino — on nam je koval verige, nas ranil do krvi, srkal glave, požigal bajte in vdovice spravljal na beraško palico. Prišla je lakota, a on nas je prisilil, da smo morali s kruhom, ki je bil namenjen za najbolj siromašne in za bolnike, hraniti njegove pse. Šli smo pred sodišče, toda za kmeta ni pravice; bili smo pri banu, a ban ni držal svojih obljub; šli smo do samega kralja, da mu odkrijemo svoje krvaveče srce; rekli smo mu, da rajši služimo živega vraga kakor Tahija. Kralj nam je poslal komisarja, madžarskega škofa; ta nas je spraševal mesec dni in razodeli smo mu vse gorje, pokazali svoje rane. In kaj je ukrenil škof? Izročil je naše tožbe domači gospodi, med katero je Tahi prvi. Gospod škof je poslal jagnjeta na izpoved volku! In v svojem saboru v Zagrebu je gospoda sklenila, da nas mora sodišče tirati na vešala ko razbojnike in izobčiti iz krščanstva — in še to je zapovedala gosposka, da moramo tlačani Susjedčani in Stubičani graditi trdnjavo Ivanič, da moramo zapustiti plug, žene in deco, sedaj, ko so nas že več let zaporedoma tolkle toča, zima in poplave — sedaj, ko zemlja po dolgem času zahteva naših žuljev, da poberemo božji blagoslov! Pa to ni vse! Svobodno je rablju, da nam odjemlje žito, vino, živino in

* „Sijajno“.

Viharen pomenek na vasi

Nisem doživel v svojem sedanjem delokrogu tako viharnega in burnega sestanka kot ta dan v Bilčovsu.

Navzoči vendar niso bili kaki puntarji ali poklicni nezadovolneži, ampak sami trdni, trezni in verni kmetje: naši mali in srednje veliki slovenski gospodarji. Velikih v koroškem merilu pa med nami itak ni. „Vem, da nam je gospodarska izobrazba nujno potrebna, toda prepričan sem, da na našem tečaju ne bo zadosti udeležbe,“ poudari odločno vodilni kmetovalec. „Vsaj ni nikjer ljudi, ki bi mogli na delavnik od doma.“ In začne po vrsti naštevati hiše, v katerih sta na razpolago za vse delo samo še gospodar in gospodinja. Tu in tam s kopico malih otrok.

„Da, v Želučah so pred vojno našteli 120 prebivalcev, danes jih je samo še okrog 80,“ poudari drugi. „Ni ljudi za delo, vse je odšlo v mesta in industrijo, kjer je telesni trud in muka boljše plačana in delavec socialno zavarovan,“ povzame tretji.

„Ni čudno, kdo bo ostal še na deželi, ko pa se položaj iz dneva v dan bolj slabša. Dajatve postajajo čedalje večje, dohodki vsled nizkih cen za naše pridelke, mleko, živino in krompir pa vedno manjše,“ se oglasi četrti . . .

Pa se ogorčeno zdrami peti in poudari: „Pa pravijo, da moramo naša gospodarstva modernizirati in tehnizirati. Rad bi vendar vedel, s čem. Odvečnega lesa za prodajo ima komaj vsak deseti.“

„Tu bi morala oblast poseči vmes in pomagati našemu kmetu,“ je mišljenje šestega gospodarja. „Kaj oblast!“ pikro se smehljajoč nadaljuje eden od najrazboritejših navzočih posestnikov. „Na oblasti so sedeli izključno in sedijo še danes pretežno veleposestniki in grajščaki, ki ne čutijo potrebe po dvigu cen. Oni shajajo tudi pri sedanjih sramotno nizkih cenah (primerjajte samo ceno enega litra pive s ceno enega litra mleka) ki nikdar ne krijejo naših stroškov pridelovanja. Oni so mehanizirali in tehnizirali svoje veleobrte kot „Leistungsbetriebe“ že deloma za časa Hitlerja, deloma pa so sprejemali za tehnizacijo svojih gospodarstev tudi vso ameriško ERP-pomoč. Vse podpiranje kmetijstva v zadnjih desetletjih seje izvršilo v korist veleposesti. Leta zamore zato danes tudi tako poceni proizvajati mleko in tudi po tako nizki ceni nuditi krompir. Dela pač vse na veliko s stroji in z majhnim številom ljudi.“

„Prokleto,“ vpade vmes sedmi, „najraje bi „klofnil“ onega strokovnega uradnika od oblasti v Celovcu, ki nam je lani tako živo razlagal, zakaj kljub slabim cenam shajajo nekateri, drugi pa ne.“

In tu nisem mogel več vzdržati, in sem pritrdil češ: „Imate prav. Ni krivda na našem malem in srednjem kmetu, da ni dvignil donosnosti svojega posestva. Vsa dosedanja mehanizacija in tehnizacija je bila pri nas prikrojena pač v prvi vrsti za veleposest. Oblike silosov, stroje vseh vrst in traktorje, katere bi mogli z uspehom in donosno uporabiti tudi na malem posestvu, z mogoče samo 6 ha orne zemlje, tudi v toliko tehnično bolj izpopolnjeni zapadni Evropi šele iščejo in jih morajo šele izvajati.“

„Toda našega v koroškem merilu vzeto tako majhnega gospodarja, ki v primerjavi z veleposestvom gara in se muči tako zelo neizplačljivo, bi se moralo vendar na kak način vsaj dotlej zavarovati, dokler ne bo tehnizacija tudi na njegovem posestvu v popolnem obsegu mogoča,“ se oglasi nekdo iz zbora. „Kaj boš vendar, ko pa imaš danes na kmetijski oblasti skoraj samo veleposestnike, ki nimajo potrebe po dvigu cen in ki tudi nimajo socialnega čuta za našega človeka, čeprav so se ovili v plašč krščanstva!“ zloguje resen in veren kmet iz naše kmečke družbe. „Bodisi tako ali tako. Dejstvo je, da od onih nimamo nič pričakovati. Sami si moramo pomagati, sami nenehno zahtevati in zato je potrebno, da se pogosteje sestanemo, drug drugemu damo poguma in pobude za naš odpor in se tudi za našo sveto borbo primerno oborožimo. Naše najboljše orožje pa je trenutno znanje, jasnost v vseh pogledih in končno tudi izobrazba.“ S temi besedami pomiri gospodar hiše, v kateri smo danes tako viharno in burno zborovali, navzoče klene bilčovske posestnike in jih prepriča, da je nam zasnovana gospodarska poučna prireditev, ravno zaradi tega, ker doživlja naš mali in srednji slovenski kmet tako silno gospodarsko stisko, nujno potrebna.

Vernik

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 6.20 Jutanja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.05 Želje poslušalcev — 10.15 in 15.00 Šolska oddaja — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 17.10 Popoldanski koncert.

Poročila dnevno ob: 7.00, 8.00, 12.30, 17.00, 20.00 in 22.00.

Sobota, 7. februar:

8.45 15 minut za našega malega poslušalca. Kar športnika zanima — 10.45 Veder dopoldne — 14.15 Mesto in dežela z roko v roki — 14.30 Želi si kaj — 15.30 „Iz vseh dolin zveni!“ — 16.15 Mala filmska revija — 20.15 Športna poročila — 20.20 Ljudski večer.

Nedelja, 8. februar:

7.15 Slovenske zborovske skladbe — 8.10 Kmečka oddaja — 10.00 Maša — 12.45 Kulturno zrcalo tedna — 14.00 Otroška oddaja — 14.45 Pozdrav za mesto in deželo — 16.15 „Udar na udar!“ — 20.15 Športna poročila — 20.20 Koncert.

Ponedeljek, 9. februar:

10.45 Iz ženskega sveta — 11.00 Pozdrav za mesto in deželo — 13.45 Glas mladine — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Dunajske melodije — 16.30 Za bolnega in osamljenega — 19.15 Mednarodni promenadni koncert — 20.15 Zabavni koncert.

Torek, 10. februar:

10.45 Iskalna služba — 11.00 Šolska oddaja — 14.30 Slovenska oddaja — 15.30 Za ženo in družino — 18.30 Slovenska oddaja — 19.15 Vesela oddaja — 20.15 Opera.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje razen ob sobotah in nedeljah: 5.30 Dobro jutro dragi poslušalci! — 7.00 Radijski koledar in pregled tiska.

Poročila dnevno ob: 5.45, 6.30, 12.30, 15.00, 22.00 — 19.00 Radijski dnevnik.

Sobota, 7. februar:

12.45 Zabavna glasba — 13.00 Jezikovni pogovori — 13.50 Kulturni pregled — 15.10 Koncertni valčki — 15.30 Naš roman — 15.45 Narodna glasba — 16.00 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 20.30 45 veselih minut — 21.15 Igramo za ples in razvedrilo.

Nedelja, 8. februar:

8.00 O športu in športnikih — 8.15 Vedre melodije — 9.00 Po naši lepi deželi — 11.00 Od pravljice do pravljice — 12.45 Zabavna glasba — 13.00 Želeli ste — poslušajte! — 15.10 Polke in valčki — 15.30 Za naše kmetovalce — 15.40 Veseli zvoki — 16.30 Radijska igra — Ivan Tavčar: Visoška kronika — II. del — 17.15 Promenadni koncert — 18.15 Domače pesmi za veselo nedeljsko popoldne — 19.40 Lahka glasba — 20.00 Prenos opere iz Zagreba.

Ponedeljek, 9. februar:

12.45 Slovenske narodne in umetne pesmi pojo zbori in solisti — 13.30 Govorna oddaja — 13.40 Zabavna glasba — 14.40 S pionirji po glasbenem svetu — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 17.10 Od melodije do melodije — 17.45 Tečaj francoskega jezika — 18.00 Popularna glasba — 18.30 Jezikovni pogovori — 18.40 Poje Mariborski komorni zbor pod vodstvom Ferda Pirca — 19.40 Igra Ljubljanski plesni sekstet — 20.00 Okno v svet — 20.10 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 10. februar:

11.00 Šolska ura za nižjo stopnjo — 11.30 Šolska ura za višjo stopnjo — 12.45 Med glasbenim sporedom zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.00 Pester spored slovenskih narodnih pesmi — 15.10 Zabavna glasba — 16.00 Popoldanski koncert slovenske simfonične glasbe — 17.10 Lahka glasba — 17.45 Tečaj angleškega jezika — 18.00 Narodne pesmi pojo naši zbori in ansambli — 18.30 Kulturni pregled — 19.40 Igrajo mali zabavni orkestri — 20.00 Radijska univerza — 20.15 Gian Carlo Menotti: Konzul, odlomki iz opere.

Brezposelnost še vedno narašča

Koncem meseca januarja je bilo v Avstriji 285.318 brezposelnih. To je za 36.122 oseb ali 14.5% več kakor pred enim mesecem. Od omenjenega števila brezposelnih jih odpade na Koroško 22.948 in je to za preko 3000 več kot koncem decembra lanskega leta.

KOLIKO JE VOLILNIH UPRAVIČENCEV NA KOROŠKEM

Koroška tvori 24. volilno okrožje. Končne volilne številke navajajo, da je na Koroškem 285.615 vpisanih volilnih upravičencev. Med temi volilnimi upravičenci je 154.047 žensk in 131.563 moških. Kakor znano, volijo na Koroškem 36 poslancev v deželni zbor in bi bilo potrebno pri 100-odstotni volilni udeležbi nekaj manj kot 8000 glasov za enega mandata.

URADNE OBJAVE

IZJAVA O DOHODNINI

Za ugotovitev, če so pogoji za izplačilo dodatnih rent kakor pomoči za vdove in sirote še dani, razpošilja Deželni invalidski urad „izjavo o dohodnini“ prejemnikom imenovane oskrbe. Te izjave so v vseh točkah natančno za izpolniti in brezpredmetna vprašanja za črtati. Nato je treba izjave lastnoročno podpisati in frankirane odposlati do 15. marca t. l. Deželnemu invalidskemu uradu (Landesinvalidenamt) za Koroško, Celovec, August-Jaksch-Strasse 11. V lastnem interesu prizadetih je, da izjavo točno izpolnijo in pravočasno odpošljejo, ker bi drugače lahko nastalo zavlačevanje pri izplačilih.

STROKOVNI TEČAJ ZA SLIKARJE V CELOVCU

Zbornica za obrtno gospodarstvo, zavod za pospeševanje gospodarstva obvešča, da bo v Celovcu strokovni tečaj za slikarje, o moderni pleskarski poživitvi, modernem stenskem slikanju in ornamentiki.

Začetek tečaja bo v ponedeljek, dne 9. februarja 1953, ob 8. uri v zavodu za pospeševanje gospodarstva, Celovec, Banhnhofstrasse 40, klet.

Tečaj bo trajal celodnevno tri tedne razen v sobotah in nedeljah. Vodstvo tečaja imata akademski slikar Heinrich Jencek in Hemstreit iz Dunaja.

Prijave je treba poslati takoj na Zavod za pospeševanje gospodarstva (Wirtschaftsförderungsinstitut) v Celovcu.

Nove iznajdbe za avtomobiliste

Ker se avtomobilizem vedno bolj razvija, je tudi vedno več raznih iznajdb, ki naj bi povečale varnost in udobnost vožnje. Od časa do časa se celo vršijo razne razstave, na katerih prikazujejo napredek avtomobilske tehnike. Zadnji čas so zopet iznašli nekaj takih priprav, ki bodo avtomobiliste zelo razveselile.

Izdelali so majhen aparat za gašenje požarov, ki večkrat nastanejo v avtomobilih. Aparat je tako napravljen, da z njim lahko šofer gasi iz daljave osmih metrov, kar je zelo važno zaradi bencina, ki je v motorju.

Druga naprava omogoča postavljanje verig na kolesa avtomobila v slabi minuti. Ta naprava ima še zanimivo prednost, da avtomobila pri čem ni treba dvigati niti ni treba snet: koles.

Sedaj so tudi avtomobili dobili možnost, da lahko v hladnem zimskem vremenu, ko ceste poledenijo, s pritiskom na gumb posipajo cesto pred kolesi s peskom in tako zavarujejo vožnjo zlasti na ovinkih.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 16—24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

zaplenja naše domove ter nam seka glave — toda ne pustimo, da bi onečaščal naše hčerke! Tega mu ne odpustimo nikdar!“

Gubec skoči na noge, lice mu žari, a oči se mu svetijo od svete jeze.

„Nikdar!“ zagrme kmetje.

„Pojdite po vaseh,“ nadaljuje Gubec, „in poslušajte jok osramočenih devic. Pokazali smo jih komisarjem, a oni nič! Poglejte Jano, edino oporo slepega Jurka — znorela je. Ne, nočemo biti slabši od živine, nočemo, da bi se mešala z našo krvjo prekleta Tahijeva kri. Zemlja nas je zapustila; nebo se je zaprlo, za nas ni in ni pravice! Na noge tedaj, bratje, bodimo ene duše, enega srca, ene pesti!“

„Na noge!“ vzkliknejo kmetje.

„Prisezite, da boste razbili krvniške verige!“

„Prisegamo!“

„Prisezite pri krvi Jezusovi, da boste eno ko brat z bratom v sreči in nesreči!“

„Prisegamo!“

„Prisezite, da se boste maščevali samo krivcem, da boste spoštovali tujo lastnino, da ne boste ubijali razen v pravični borbi, da boste mirovali, potem ko vržemo trinoga!“

„Prisegamo!“ so se odzvali kmetje v en glas in dvigali roke.

Zdajci se zasliši zategnjen žvižg. Kmetje skočijo na noge. Na savskem bregu pristane velik čoln, iz njega stopi mož in ženska. Oba sta bila ogrnjena v dolga plašča. Napotila sta se naravnost v mlin. Mesec zasije v okno — sredi kroga kmetov stojita Stepko Gregorjanec in Uršula Heningova.

„Zdravo, ljudje,“ reče Stepko, „prišla sva po dogovoru med vas jaz in gospa Uršula. Ali ste pripravljeni, da se dvignete proti Tahiju?“

„Smo,“ odgovori Gubec.

„Da boste strmoglavili Tahija in uvedli stare gospodarje?“

„Smo, ves kraj od Stubice do Samobora, od Stenjevca do Sotle.“

„Ali boste ostali zvesti svoji prisegi?“

„Bomo, kakor nam Bog pomagaj,“ odgovori Gubec in položi roko na srce. „Dokler boste vi z nami, bomo tudi mi z vami. Dokler boste pošteno na naši strani, bomo tudi mi.“

„In kedaj mislite udariti?“ vpraša Uršula.

„Tega še nismo odločili,“ pravi Gubec; „treba je vse pametno pripraviti, da se dvignemo vsi ko ena duša.“

„A kje boste začeli?“ vpraša Stepko.

„Ne vprašajte, gospod,“ odvrne Gubec, „to je naša stvar in dogovor. Vam naj zadostuje, da se bo vse izvršilo.“

„Imate orožje?“ vpraša Stepko.

„Imamo ga nekaj,“ reče Gubec.

„Poslala vam ga bom jaz,“ se oglasi Uršula, „kaj pa svinca in smodnika, imate?“

„Nekaj malega.“

„Tu imate sto srebrnih škudov, kupite,“ pravi Uršula, kateri se je očividno mudilo, in izroči Gubcu mošnjo. „Toda, če se premislite, če se ne dvignete?“ vpraša.

„Ne bojte se,“ se nasmehne Gubec, „sram nas je, da se nismo že prej — če bi se še sedaj ne, ne zaslužimo imena, da smo ljudje.“

„Prav je tako,“ reče Uršula, „ne podajte se, ne popuščajte, Tahi vam ne sme biti gospodar. Zanesite se na nas, mi vam hočemo dobro in od nas boste dobili vsako pomoč, katere vam je treba. Zvestoba za zvestobo! Prišli smo zato semkaj, da vam to zagotovimo!“

„Toda molčite,“ pripomni Stepko, „ne spominjajte najinih imen.“

„Samo če bi nam izrezali srce,“ reče Gubec, „bi ju v njem našli.“

„Tahi naj pade!“ pravi Uršula in proži Gubcu roko.

„Pade naj!“ odvrne Gubec in poda Uršuli roko.

„Tako bodi in Bog naj ga sodi,“ konča razgovor Ilija Gregorič.

Stepko in Uršula spešita skozi grmovje do brega, kjer ju čoln prenese na drugo stran.

„Bratje,“ spet spregovori Gubec, „vsi veste, kje je vaše mesto. Vem, da vse ljudstvo stoji ko nabita puška, toda treba je še nekaj priprav. Hodite okrog ljudi v vsaki vasici, toda naj se nič ne izve! Vsak molči ko grob. Ne zaupajte nič slabičem in malovrednežem, da nas kdo ne izda.“

„Gubec,“ se vzdigne Pasanec. „Ti si najpametnejši od nas, ti si pravičen in pismen. Vse ljudstvo je zapisalo tvoje ime v svoje srce. Mi se bomo dvignili na vojsko ali brez glave ni nič. Ljudje! Matija naj nas vodi, naj je naš poglavar. Ali soglašate?“

„Da, živel naš vojskovodja Gubec!“ vzkriknejo vsi v en glas.

„Sprejmem, vodil vas bom,“ svečano spregovori Gubec in dvigne roko, „vodil vas bom v boj za našo staro pravdo, do zadnjega diha bom z vami, Bog mi je priča!“

Kar se zasliši porogljiv smeh: „Ha, ha, ha!“ in na vratih se pojavi v mesečini pijani obraz Drmačiča.

„Izdajstvo! Drmačič!“ so planili kmetje in na mah zablisnejo ostri noži.

„Ej, to ste junaki, kar zakoljite me!“ se zasmeje ‚advokat‘, „jaz sem tu, jaz sam, Drmačič. Izvohal sem vaš shod in sem jo ubral po vaši sledi. Mogel bi vas izdati, obesili bi vas kar po vrsti. Pa nisem. Hočem biti vaš“ — kmetje so zastrmeli ob teh predrznih besedah — „hočem se maščevati staremu krvniku za težke rane in udarce. Za vsako rano naj občuti sto muk. Vaš sem, Bog mi je priča. Toda, kaj hočete? Vrniti se pod stare gospodarje? Dobro. Od konja na osla? Dokler bodo gosposke podgane, bo tekla kmečka kri v potokih. Doli gospoda! Vse podavite!“

„Molči,“ reče Gubec, „mi nismo razbojniki.“

„Oj ti modrijan kmečki,“ se zasmeje Drmačič, „ali ti je znano, da se Uršula in Tahi pogajata za spravo preko vaših glav, da bo Zofija poročila Tahijevega Gabrijelčka in da bosta gospodarila na Susjedu i Tahi i Uršula?“

„Lažeš!“ zakriči Gubec, ki prebledi, kmetje pa planejo nad ‚advokata‘. (Dalje)